

ALINTIDA HUKUKA UYGUNLUK KRİTERLERİ

Legality Criteria for Citation

Ramazan USLU*

ÖZ

Bu çalışmada, sosyal ve kültürel hayatın değişmez bir unsuru ve bilimsel çalışmaların vazgeçilmezi olan alıntı kavramının hukuka uygunluk kriterleri ele alınmıştır.

Bilim dünyasında bilgi ve fikirlerin tartışılmasında güvenilirliği sağlayan bir unsur da olarak alıntı, başkasının hususiyetini taşıyan fikri çabalardan hak sahibinin izni olmaksızın yararlanmayı mümkün kılar. Bu kullanım ise sınırsız olmayıp, adil olup olmadığı birtakım ölçülerle anlaşılır. Yasa, şekli şartların yanında, alıntının hukuka uygunluğunun tespitinde subjektif karaktere ağırlık vermiştir. Bu şartların bilinmesinde genel yarar bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Alenileşme, kaynak, alıntı, intihal, makul ölçü.

ABSTRACT

In this article, the issue of legality regarding criteria for citation, which is an integral part of social and cultural life, is explored.

Citation, also as a method that ensures the reliability when discussing ideas in the world of science, allows the use of ideas from intellectual works without the consent of the author. However, boundaries of this use is not unlimited and it is determined as *fairuse* or not according to a certain set of criteria. By the law, beside some formal conditions are set, for the most part, determining the legality of a citation is based on a subjective set of

Makalenin Geliş Tarihi: 15.03.2019, **Makalenin Kabul Tarihi:** 25.11.2019

* Dr., E-posta: ramuslu@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0036-9740

characters. It is beneficial to the public to familiarize with these set of criteria.

Keywords: Publication, reference, citation, plagiarism, *fairuse*.

Önsöz

Bilim, sanat, spor, kültürel gelişim, günlük yaşam olayları hep fikirlerle yol alır, anlam kazanır. Bir bakıma topluma fikirler yön verir. Fikirlerin sağlıklı gelişimi de ancak tartışılarak veya birbirine destek olarak mümkün olabilmektedir. Bu nedenle fikirlerin kime ait oldukları da tartışma ortamında önem kazanmaktadır. Fikirler genel olarak toplumun ortak kazanımı olduğundan, bunların ancak ifade ediliş şekli itibariyle aidiyetinden söz edilebilir. Sahibine bahsettiği haklar da göz önüne alındığında yararlanılan fikirlerin kime ait olduklarının bilinmesinde toplumun genel yararı bulunmaktadır.

Yapısı itibariyle kimsenin fikir ve sanat eserlerinden yararlanma hakkından yoksun bırakılmayacağı gerçektir. Zira toplum, fikir ve sanat eserleriyle aynı zamanda nefes alır, kültürünü oluşturur-yansıtır, toplumlar birbirini bu yolla daha yakından tanır, toplum olma bilinci bu şekilde sağlanır. Toplum hayatını bu denli etkileyen fikir ve sanat eserlerinde özellikle bilimsel gelişmeler açısından güvenilirlik ve yeni fikirlerle daha yararlı sonuçların elde edilmesine sağlanacak olanak, fikir ve sanat eserlerini yaratanları tanımayı ve onları onurlandırmayı da gerekli kılar.

Fikirlerin toplumun ortak kazanımı olma özellikleri, toplum hayatında önemli yer tutan fikir ve sanat eserlerini yaratanlara ve bağlantılı hak sahiplerine haklarının kullanımında birtakım sınırlamalar getirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu sınırlamalardan biri de, yararlanılan fikirlerin kime ait olduklarının belirtilmesi halinde fikirlerden alıntı yapılması suretiyle yararlanılabilmesi olanağıdır. Bu bakımdan alıntının kapsamının belirlenmesi, toplum ve hak sahiplerinin menfaatleri arasında bir denge kurulması önemlidir.

Giriş

Fikir ve sanat eserlerinden yararlanma esaslarını düzenleyen 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (Yasa), eseri meydana getirenlerle ona bağlantılı hak sahiplerine birtakım mali ve manevi nitelikli haklar tanımış,

bir yandan bu hakların kapsam ve çerçevesini çizerken diğer yandan da hakların kullanımına birtakım açık sınırlamalar getirmiştir.

Hak sahiplerine umuma arz, adın belirtilmesi, eserde değişikliği men, esere ulaşma manevi haklarının yanında; işleme, çoğaltma, yayma, temsil, umuma iletim mali haklarını tanıyan Yasa, fikri çabalar için 30. maddeden itibaren kamu düzeni düşüncesiyle bu çabaların resmi kurumlarda kullanılması, yine genel yarar düşüncesi ile mevzuat ve içtihatlarla nutuklardan yararlanma, temsil serbestisi ve eğitim ve öğretim için seçme ve toplama eserler meydana getirme, iktibas, gazete münderecatı ile ilgili düzenlemeler getirmiş, özel yarar düşüncesiyle de kişisel kullanım, teşhir edilme ve kopya edilme istisnalarını belirlemiş, Devlet'in faydalanma yetisi ile kamuya mal etme düzenlemeleri, yine belirli süre sonunda bazı hakların kullanımının sona ermesine dair düzenlemelerle birlikte tanınan bu haklar için sınırlamaların genel çerçevesi çizilmiştir. Bu sınırlamalar, hak sahiplerine tanınan mali haklara zarar verecek olsa da, Yasa tarafından getirilen ve çoğu fikir ve sanat eserlerinin yapısı itibariyle olması gereken sınırlamalardır. Eserlerin malzemelerinin aslında toplumda bulunması, fikirlerin birbirinden etkilenmesi gerçeği, toplum olma yolunda ortak duygu ve düşüncelerin önemi, bilimsel çalışmaların birbirine eklenerek hızlanması gibi ilk akla gelebilen nedenler, hususiyet taşıyan şekillerle ortaya çıkan fikri çabalardan toplumun en üst düzeyde yararlanması ile hak sahiplerinin yararları arasında bir denge kurulmasını zorunlu kılmıştır. İktibas serbestisi de, genelin yararına düşünülen bir sınırlamadır.

Yasa; mevzuat ve yargı kararları, nutuklar, günlük olaylar ve haberlerle gazete münderecatı, yine eğitim ve öğretim için temsil ile bu amaç için seçme ve toplama eserler meydana getirilmesinde bu çabalardan yararlanma usul ve esaslarını belirlemiş, iktibas kabulü için işbu çalışmada ele alınan genel çerçeveyi ise 35. maddesi ile çizmiştir.

1. Alıntı Kavramı-Tanım

Hak sahipleri için bir katlanma yükü olan iktibas (alıntı) kavramı Yasa'da açıkça tanımlanmamış, sadece bir diğer eserden yararlanmada belirtilen ölçü ve şekil kurallarıyla uygulayıcılara yol gösterilmiştir. Bu haliyle iktibasın tarif edilen kavram olup olmadığı, öngörülen ölçülerin uygulamadaki yorumuyla anlaşılacaktır. Yasa'nın bu yaklaşımı fikir ve sanat eserlerinin niteliği ile yaygınlığı karşısında yerindedir.

Her ne kadar Yasa'da tanım verilmeksizin birtakım ölçülerle alıntının hukuka uygunluk kriterleri belirlenmiş ise de, kelime anlamı olarak

bakıldığında Osmanlıca-Türkçe Lügat'te alıntı; bir kelimeyi, cümleyi veya bunların manalarını aynen alma;¹ genel anlamda iktibas ise, "Bir eserin parçalarının başka bir eserde kullanılması"² olarak tanımlanmıştır.

Türk Dil Kurumu Büyük Sözlük, Yasa'nın tercih ettiği kelime olan iktibas; ödünç alma, alıntı olarak tanımlanmış,³ yine iktibas için aktarma (*Extract, quotation, excerpt, quoting, citation*) karşılığı da kullanılmıştır.⁴ Almanca karşılığı olan *zitat*, aynen iktibas edilen metin parçası anlamındadır.⁵ Yine öğretide iktibasın bir şeyin geçici olarak alınması niteliğinde olduğu ve bunun iadesinin de atıfla sağlanacağı belirtilmektedir.⁶

İktibas serbestisi, Bern Sözleşmesi'nin 10. maddesi ile Yasa'nın 34, 35, 36, 37. maddelerinde tanınmıştır.⁷ Teknik anlamda başkasının eserinde somutlaşan düşüncüyü doğrudan ya da dolaylı olarak kendi eserine bu hususu belirterek aktarmak olan iktibas, Yasa'nın 35. maddesine göre ancak bir eserden yapılabilir. Eser de, Yasa'nın 1/B-1 (a) maddesinde; sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleri olarak tanımlanmıştır. Kıta Avrupa'sında eser, sahibinin kişiliğini, yaratıcı katkısını sağlayan fikri çabalardır.⁸ Bilinenin tekrarı eser olmayıp,⁹ hususiyet zorunlu unsurdur. Zira hususiyet, bir eserin diğer eserler karşısında korunabilirliği

¹ Aktaran: Öncü, Özge, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İktibas Serbestisi ve Sınırları*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010, s.21. (Devellioğlu Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara, 2003, s.424'ten naklen.)

² Ayiter, Nuşin, *Hukukta Fikir ve San'at Ürünleri*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1981, s.132.

³ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5b444698f03123.70069825 adlı web sayfasından 24/07/2019 tarihinde alınmıştır.

⁴ 17/07/2019 tarihinde <http://www.nedirnedemek.com/iktibas-nedir-iktibas-ne-demek> adlı web sayfasından alınmıştır. Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde aktarmanın alıntı anlamı olduğu da belirtilmektedir. (<http://sozluk.gov.tr/> web sayfasından 24/07/2019 tarihinde alınmıştır.)

⁵ Aktaran: Öncü, *age.*, s.21 (Duden, Deutsches Universal-Wörterbuch, 4. Auflage, Mannheim-Leipzig-Wien-Zürich, s.1860'dan naklen.)

⁶ Yavuz, Levent/Alıca, Türkay/Merdivan, Fethi, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu*, 1. Cilt, (1-48. Maddeler), Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Seçkin Hukuk, Seçkin Yayıncılık, No:1234, Ankara, Ekim-2014, (Alıca), s.1264. (02/07/2019 tarihinde <https://ws1.turcademy.com/ww/webwiewer.php?doc=954> adlı siteden elektronik ortamda alınmıştır.)

⁷ Çelik, Abdullah, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Çoğaltma ve Yayma Haklarının İhlali-İhlal Sonuçları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ocak 2011, s.58.

⁸ Yavuz (Alıca-Merdivan), c.1, s.64.

⁹ Eliri, İsa, *Güzel Sanat Eserlerinde Fikri Mülkiyet Hakları ve Uygulamaları*, Aybil Yayınları, Konya-Nisan-2011, s.11.

açısından da önemlidir.¹⁰ Hususiyet kavramı için sadece orijinal olma, ilk kez yaratılma bir zorunluluk olmasa da,¹¹ eserin sıradan olmaması gerekmektedir.¹² Nitekim bir görüşe göre hususiyet, “herkes tarafından ortaya çıkarılması mümkün olmayan, basit zanaatın ötesinde bir gayret ve fikri çaba’yı ifade etmektedir.¹³ Anlatım ve nispeten bağımsızlığın yanında; fikri çabayı ortaya koyanın serbest biçimlendirme alanının varlığı, fikri çabada genelin üstünde bir özelliğin barınması ile bu çabada amaca uygun olanın üzerinde bir özelliğin varlığı şartlarının hususiyet için önemli olduğu da öğretide belirtilmiştir.¹⁴ Eserden esere geçişle birlikte beraber herhangi bir yönüyle sahibine, kendisini meydana getirene bir seçkinlik, onu tanıtmaya olanağı sunan fikri çabaların hususiyet taşıdığı söylenebilir.¹⁵

Alıntının karşıtı olarak intihal (aşırma) ise, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nin 4/1-a maddesinde, “Başkalarının özgün fikirlerini, metotlarını, verilerini veya eserlerini bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseri gibi göstermek” olarak tanımlanmıştır. Yine intihal, Northwestern'in "Akademik Dürüstlük ile İlgili İlkeleri" kapsamında, "başkasına ait bir materyali veya kısımlarını doğru kaynağını göstermeksizin sunmak" olarak tanımlanır.¹⁶ Bir yazarın bir başkasının dilini, fikirlerini veya diğer orijinal (ortak olmayan) materyallerini kendi kaynağını kabul etmeden kasıtlı olarak

¹⁰ Bozgeyik, Hayri, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Mimari Eserlerin Korunması*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010, s.48.

¹¹ Uslu, Ramazan, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku'nda Eser Kavramı*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s.46 vd.; Sayın Erel, eserde bulunması gereken yaratıcılık ve bağımsızlık unsurlarının mutlak olmadığını belirtmektedir. Bkz. Erel, Şafak N., *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, Yetkin Yayınları, 3. Bası, Ankara, 2009, s. 52.

¹² Ateş, Mustafa, *Fikri Hukukta Eser*, (Eser) Turhan Kitabevi, Ankara, Mart-2007, s. 78.

¹³ Bozbel, Savaş, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul, Aralık-2012, 1. Baskı, s.36.

¹⁴ Aktaran: Nal, Temel/Suluk, Cahit/Karasu, Rauf, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Seçkin Hukuk No:1840, Seçkin Yayıncılık, Birinci Baskı, Eylül 2017, Ankara, (Nal/Suluk) s.45 (SHRICKER/LOEWENHEIM, m.2, No:28'den naklen). Sayın Nal/Suluk, her eser türüne göre hususiyetin belirlenmesi gereğine işaret ederek, eserdeki unsurların ayrı ayrı ele alınması halinde hususiyet sorgulanabilir olsa da, genel intibada kendini gösterebileceğini belirtmiştir. Bkz. Nal/Suluk, *age.*, s.46.

¹⁵ Hususiyetle ilgili geniş açıklamalar için bkz. Tekinalp, Ünal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş Beşinci Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s.106 vd.; Nal/Suluk, *age.*, s.43 vd.; Uslu, *age.*, s.34 vd.; Ateş, (Eser), s.77 vd.; Ayiter, Nuşin, *age.*, s.40 vd.; Erel, s. 52 vd.

¹⁶ How To Avoid Plagiarism, 17/07/2019 tarihinde <https://www.northwestern.edu/provost/policies/academic-integrity/how-to-avoid-plagiarism.html> adresinden alınmıştır. İntihal, Yasa'da tanımlanmamıştır.(Bkz. Çelik, *age.*, s. 59.)

kullanması olarak da tanımlanan intihal,¹⁷ yalın anlatımla, kaynak göstermeksizin bir eserden yararlanmak,¹⁸ kaynak göstermeksizin başkasının eserinden parça almaktır.¹⁹ Bilimsel korsanlık ve saptırma ile birlikte intihali de bilimsel yanıltma başlığı altında değerlendiren Kansu, intihali; başkalarının fikir, yazı ve çalışmalarını onlara gereken şekilde atıf yapmadan kendisinin gibi göstermek olarak tanımlamıştır.²⁰ Öğretide ayrıca eserin bütünü veya bir kısmının alınmasında intihal oluşabileceği gibi, özgün eserin yararlanan eserde sıklıkla tekrarlanması ile eserin aynen alınmayıp bölümlerin, figürlerin diziliminde değişiklik yapmanın da intihal sayılacağı belirtilmektedir.²¹ İntihalde başkasına ait eserdeki hususiyet esinlenme boyutunu aşarak yararlanan esere aynen geçirilmektedir.²²

Kavram açıklamasında intihal ve telif hakkı ihlali kavramlarının birbirinden ayrı tutulması gerektiği de belirtilmelidir. Zira kaynak eser doğru belirtilmiş olsa da, telif hakkı ihlali söz konusu olabilir. Her intihal telif hakkı ihlalini doğurmakla birlikte, telif hakkı ihlali her zaman intihal kabul edilmez.²³ Yasa, hak sahipliğine getirdiği bazı sınırlamalarla, eserlerden yararlanma ölçülerini belirlemiştir. İktibas (alıntı/aktarma) kavramı, hak sahipliğine getirilen bir sınırlama, yine eser sahibinden izin gerektirmeyen bir başvuru yolu olmakla beraber, usulüne uygun yapılsa da telif hakkına zarar verebileceği gözden kaçırılmamalıdır. Yukarıda belirtildiği üzere koruma süreleri dışında iktibas serbestisi, haber verme, röportaj, eğitim-öğretim, kişisel kullanım gibi istisnalar usulüne uygun yapıldığında bile mali

¹⁷ 17/07/2019 tarihinde <http://wpacouncil.org/positions/WPAplagiarism.pdf> sitesinden alınmıştır.

¹⁸ Bayamlioğlu, İbrahim Emre, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku'nda Teknolojik Koruma*, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., Birinci Baskı, İstanbul, Ocak-2008 s.122-123.

¹⁹ Bakırman, Büşra Demiral, İntihal Suçları, CHKD., Cilt: 3, Sayı:2, 2015, s.60 (<https://dergipark.org.tr/download/article-file/331418> adlı siteden 16/07/2019 tarihinde alınmıştır.).

²⁰ Aktaran: Uçak, Nazan Özenç/Birinci, Hatice Gülşen, Bilimsel Etik ve İntihal, Türk Kütüphaneciliği 22, 2 (2008), s. 190-191, [Kansu, E. (1994) Dünya'da ve Türkiye'de Bilim, Etik ve Üniversite içinde (s.71- 75). TÜBA, Bilimsel Toplantı Serileri 1, Ankara: TÜBA'dan naklen]] <http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/dosyalar/2070-4099-1-PB.pdf> sitesinden 16/07/2019 tarihinde alınmıştır.

²¹ Yaman, Dilara, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Bir Eserden Kaynak Göstermeksizin İktibasta Bulunma Suçu, (71/1-III), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 12, Özel S., 2010, (Basım Yılı: 2012), s.1557, (<http://hukuk.deu.edu.tr/dosyalar/dergiler/dergimiz-12-ozel/3-kamu/11-dilarayaman.pdf> sitesinden 16/07/2019 tarihinde alınmıştır.).Tekinalp, *age.*, s. 156.

²² Tekinalp, *age.*, s. 156

²³ <https://ori.hhs.gov/copyright-infringement-fair-use-and-plagiarism> sitesinden 17/06/2019 tarihinde alınmıştır.

haklara müdahale niteliğinde olabilecektir. Alıntı, yasal koşulları taşısa bile telif hakkı ihlaline neden olabilmektedir. Alıntının belirlenen kriterleri taşımaması halinde, diğer telif hakkı ihlallerine ek olarak fikirlerin kaynak göstermeksizin sahiplenilmesiyle bu kez intihal olarak adlandırılan eserin aidiyeti perdelenecik ve bilim ve sanat alanında bulanıklık, kargaşa meydana gelecektir.

Yine alıntı kavramı açısından da önem arz edebilecek ve bir Anglo-Sakson düzenlemesi olan adil kullanım²⁴ yaklaşımı da; bir fikir ve sanat eserinden sahibinin izni olmaksızın yararlanma ölçütleri, uygulamada çıkan uyumsuzluklar karşısında benimsenen kriterler olarak görülmektedir. Kara Avrupası hukukundaki iktibas serbestisi, Anglo-Sakson hukukunda adil kullanım kavramı altında düzenlenmektedir.²⁵ 1976 tarihli Amerika Birleşik Devletleri Telif Hakları Yasası (USCA) sec. 107 ile İngiliz Telif, Tasarım ve Patent Hakkı Yasası (CDPA) sec. 29 ve 30'da yer bulan²⁶ adil kullanım, kanaatimizce eserlerden yararlanmada temel alınması gereken ölçütlerle ilgili genel yaklaşımı ortaya koymayı amaçlarken, Türk Hukuku'nda 5846 sayılı Yasa'nın 35. maddesinde sınırları çizilen iktibas kavramı, bir eserin yaratılmasında başka bir eserden yararlanma ölçütlerini esas almaktadır. Türk Hukuku'nda başka bir eserden yararlanmadaki temel ölçütler Yasa'da açıkça belirtilmiş olup, başkaca bir şart aranmamalıdır.

Bir eserden ne kadar az alınırsa, kopyalama işleminin adil bir kullanım olarak kabul edilme olasılığı o kadar yüksek olsa da,²⁷ bir çalışmanın küçük bir bölümünün alınması halinde alınan bölüm eserin "kalbi" niteliğinde ise, bu kez çok az da olsa kopyalama adil bir kullanım olmayacaktır.²⁸ Bir şeklin

²⁴ Adil kullanım, telif hakkı ile korunan bir çalışmayı yorumlamak, eleştirmek veya parodileştirmek gibi sınırlı ve belirli bir amaca hizmet için kopyalamaktır. (27/06/2019 tarihinde <https://fairuse.stanford.edu/overview/fair-use/what-is-fair-use/> sitesinden alınmıştır.). Adil kullanımda dört unsura bakılmaktadır. Bunlar: Yararlanma amacı ile yararlanma şekli (karakteri), çoğaltılmış eserin doğal yapısı (özelliği, niteliği), alınan kısmın miktarı ve önemi ile kullanımın potansiyel pazardaki etkileri (<https://fairuse.stanford.edu/overview/fair-use/four-factors/> sitesinden 30/06/2019 tarihinde alınmıştır.).

²⁵ Alica (Yavuz/Merdivan), *age.*, s. 1265.

²⁶ Aktaran: Helvacı, Serap/Atar, Eray Aksın, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Üç Aşamalı Test*, Cevdet Yavuz'a Armağan, s. 1291-1292 (BRENNCKE, s.5-6; SCHWARTZ, s.492; Atar, s. 91'den naklen) (<https://dergipark.org.tr/download/article-file/336881> sitesinden 16/07/2019 tarihinde alınmıştır.).

²⁷ 16/07/2019 tarihinde <https://fairuse.stanford.edu/overview/fair-use/four-factors/> sitesinden alınmıştır.

²⁸ 06/03/2019 tarihinde <https://fairuse.stanford.edu/overview/fair-use/four-factors/> sitesinden alınmıştır.

alıntı kapsamında tümünün kopyalanması halinde durum böyle olacaktır. Yasa, usulüne uygun yapılan bir kabulü alıntı kabul etmekle, mali hak kaybına rağmen alıntı yapanın sorumluluğu doğmayacaktır. Bu itibarla, APA gibi bazı yayıncıların metin borçlanması için kelime limitleri oluşturduğunu da dikkatlere sunmak isteriz.²⁹

Adil kullanım ile alıntı/aktarma/iktibas arasındaki nüansa dikkat çektikten sonra, kanaatimizce iktibas kavramının, daha çok kaynak belirterek kabul etme, aynen kabul anlamına daha yakın olduğu, yine ilim ve edebiyat eserleriyle musiki eserlerinde daha çok bu yola başvurulduğu görülmekle, ilim ve edebiyat eserleri için bir görüşü açıklama, eleştirme-destekleme işlevi için daha çok “aktarma”, “esere atıf”, “yollama”; musiki eserleri açısından da sadece kullanma yararlanma işlevi için “alıntı” kavramlarının kullanılmasının daha uygun olacağını düşünmekteyiz. Şüphesiz eser grupları için teknik kavram, Yasa’da belirtildiği üzere “iktibas”tır.

Üç aşamalı test tercihi de hak sahipliği sınırlandırılmasında değinilmesi gereken diğer bir kavramdır. Daha çok Anglo-Sakson hukukunda esnek özelliğe sahip adil kullanım kavramı ile yakın işlevi olsa da, üç aşamalı test olarak adlandırılan yaklaşım türü, sınırlandırmaların önceden belirlenebilirliğini esas alan Kıta Avrupası hukukunda tercih edilmektedir.³⁰ Üç aşamalı test te adil kullanım gibi kişilerin serbest hareket alanı ile eser sahipliğinden doğan hakların sınırlandırılmasında denge sağlayıcı bir unsurdur.³¹ Bu testte ilk unsur, sınırlandırmanın önceden belirlenen özel bir durum için öngörülmesi, ikinci unsur kullanımın hak sahibi açısından eserinin normal kullanımına engel olmaması/elde edilecek yarara aykırılık oluşturmaması, üçüncü unsur ise kullanımın haklara makul bir zarar vermesidir.³² Bu aşamaların (adımların) yorumunda herhangi bir açıklık

²⁹ <https://ori.hhs.gov/copyright-infringement-fair-use-and-plagiarism> sitesinden 17/06/2019 tarihinde alınmıştır.

³⁰ Helvacı/Atar, agm, s. 1292.

³¹ Aktaran: Helvacı/Atar, agm. s. 1291-1293, 13. Dipnot.(Atar, s. 92; WESTKAMP, s.3; GERVAIS, *FairUse*, s. 502; STERLING, s.355; BRENNCKE, s.5’ten naklen) (<https://dergipark.org.tr/download/article-file/336881> sitesinden 16/07/2019 tarihinde alınmıştır.).

³² Alica (Yavuz/Merdivan), *age.*, s. 38; Battal Ahmet, “Yeni FSEK 47 ile Gelen “Eser Kamulaştırması”nın Anayasaya Aykırılığı Meselesi”, Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, Yıl: 15, Cilt: 16, Sayı: 2014-2, s. 39-40 (<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/frmmakale/2014-2/02.pdf> adlı web sitesinden 07/10/2019 tarihinde alınmıştır.); Alica, Türkay/Önder, Bülent, Engellilerin Yayınlanmış Eserlere Erişiminin Kolaylaştırılmasına Dair Marakeş Anlaşması ve Olası Etkileri, Ankara Barosu Fikri Mülkiyet Dergisi, 2004-1, s.61-62 (<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/frmmakale/2014-1/02.pdf> adlı web

bulunmamakla birlikte, Stockholm Konferansı Tutanakları ile Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO)'nun çeşitli metinleri yol gösterici olabilir.³³ Belirtilen her üç unsur da kümülatif (toplu) aranmalıdır. Yani her üç unsur birbirine eklenerek test sonucu değerlendirilmelidir. Birbirine eklenen unsurlardan birinin daha sonra ortaya çıkması halinde dahi sorumluluğu ağırlaştırmamak kaydıyla sonradan ortaya çıkan unsur hak sahipliği ile toplum arasındaki dengede hakkaniyet gereği dikkate alınmalıdır. Söz gelimi yayımlandığı tarihte son derece ilgisiz kalınan bir eserin, toplumsal bir olay sonrasında popüler hale gelmesi ile makul zarar kavramının sorumluluk hukukundaki hakkaniyet yaklaşımlarıyla birlikte sonradan değişmesi de testte kullanıcı açısından olumsuz bir unsur, beklenmeyen bir husus olarak ele alınabilmeli, onun durumunu ağırlaştırmamalıdır.

2. Alıntı/İktibas/Aktarmada Amaç

Bir eser yaratılırken çoğunlukla başka bir eserden bazen ilham, bazen işleme ya da iktibas yoluyla yararlanılmaktadır.³⁴ Bu yararlanma ise, eserin tekrarı değil, yeni eserler meydana getirilirken başvuru bir yol olmalıdır.³⁵ Alıntıya/iktibasa/aktarmaya, genelde bir görüşe dikkat çekmek veya bir fikri eleştirmek-desteklemek için başvurulur. Ancak bu serbesti “hiçbir zaman başkasının fikir ürününden geçinmek haline dönüşmemelidir.”³⁶ Alıntı/aktarma, bilimsel ve kültürel ihtiyaçların karşılanmasında görüşlerin ortaya konarak sağlıklı değerlendirme yapılabilmesine olanak vermektedir.

sitesinden 24/09/2019 tarihinde alınmıştır.); Aktaran: Helvacı/Atar, agm., s. 1294 vd. [(SENFTLEBEN, Limitations, s.133; GEIGER/GERVAIS/SENFTLEBEN, s. 131; WESTKAMP, s. 3; GERVAIS, Three-StepTest; STERLING, s. 355; BRENNCKE, s. 13; GERVAIS, FairUse, s. 512; JULIANO, s. 472; COOK, s. 243; Atar, s. 92, GRIFFITHS, s. 1; GEIGER, Role of the Three-Step Test, s. 2; GASSER/OERTLI, SHK-URG, Vorbem. URG 19-22, N. 16a'dan naklen. (<https://dergipark.org.tr/download/article-file/336881> sitesinden 16/07/2019 tarihinde alınmıştır.)].

³³ Merhacı, Selin Özden, Fikri Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmelerde Üç Adım Testi ve Yorumlanması (Three-Step Test in International CopyrightLawandItsInterpretation), Terazi Hukuk Dergisi, Editör: Mutlu Dinç, Cilt:13, Sayı:140, Nisan 2018, 24-34. Sayfalar. (<https://jurix.com.tr/article/12332> adlı web sitesinden 16/07/2019 tarihinde alınmıştır.)

³⁴ Çağlayan, Ramazan, İlim ve Edebiyat Eserlerinde İktibas ve İntihal Üzerine (Makale), e-akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Nisan 2008, Sayı:74, paragraf 42. (<http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=%DDL%DDM%20VE%20EDEB%DDYAT%20ESERLER%DDNDE%20%DDKT%DDBAS%20VE%20%DDNT%DDH%C2L%20%DCZER%DDNE&kimlik=1474792583&url=makaleler/rcaglayan-1.htm> adlı web sitesinden 16/07/2019 tarihinde alınmıştır.)

³⁵ Türker, Gökçen, *İcracı Sanatçıların Hakları*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 204.

³⁶ Ayiter, *age.*, s.164

Meydana getirilecek yeni eserde, önceki bilgilerden iktibas yoluyla yararlanılmaktadır. Burada amaç, ortaya konulacak eserin konusuyla ilgili fikirlerin ortaya konulmasıdır. Bu amaç yok ise iktibas serbestisinden yararlanılamaz.³⁷ Bu halde iktibas serbestisi için umumun menfaatinin bulunduğu bir gerçektir.³⁸ İlk etapta alıntı, fikirlerin sağlıklı bir şekilde paylaşılmasını sağlar. Bunun yanında fikirlerinin veya eserlerinin desteklendiğini, beğenildiğini görmek, kişiler için motivasyonu artıran bir olgu olmakla, alıntının usulüne uygun yapılması eser yaratma arzusunu artıran bir unsur olarak da işlev görür.

Yine alıntının kendisine iktibas yapılan eserdeki düşünceler için ispat aracı olduğu,³⁹ adın belirtilmesinin bilimsel eserlerde kariyerin ilerlemesine olanak sağladığı da bir gerçektir.⁴⁰

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 19/10/2004 tarih ve 2004/9987 Esas, 2004/11908 Karar sayılı kararında, yararlanılan kaynağın gösterilmesi sayesinde “*okuyucunun gerektiğinde o eserden daha geniş biçimde yararlanma olanağını da sağlamış olur.*” belirlemesine yer verilmiştir.⁴¹ Kanaatimizce aynı kararın genel içeriğinden, alıntıda denetime olanak sağlamanın belirtildiği üzere bilimsel eleştiri ve gelişimin önemli bir unsuru olduğu sonucu da çıkmaktadır. Zira bilimsel çalışmaların yapısı bulanıklık kaldırmaz.

Fikir ve sanat eserlerinden yararlanılırken, ortaya çıkan eserde yararlanılan kaynağın net şekilde belirtilerek amaca giden yolda çeşitlilik sağlanması ve anlatıma güven kazandırılması, farklı düşüncelere dikkat çekilmesi alıntıyla mümkün olur. Alıntıyla güdülmek istenen amacın (ticari-kar amaçlı yaklaşım, eğitim-öğretime destek olma, içtihatlar ışık tutma gibi) niteliği de önemli değildir. Yargıtay, bir kararında intihal iddiası kapsamında ticari amaç güdülmeyen yapılan bir eylem savunmasının yer

³⁷ Nal/Suluk (Karasu), *age.*, s.109. (02/07/2019 tarihinde <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=5824> adlı siteden elektronik ortamda alınmıştır.) Bu anlamda bağlantısız alıntı iktibas serbestisi kapsamında değildir. Bkz. Nal/Suluk (Karasu), *age.*, s.109.

³⁸ Karahan, Sami/Suluk, Cahit/Saraç, Tahir/Nal, Temel, *Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları*, Genişletilmiş 3. Basıdan Tıpkı Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012, (Nal/Suluk) s.103.

³⁹ Aktaran: Öncü, *age.*, s. 23-24. (Ekruitt, Joachim W., *Urheberrechtliche Probleme Beim Zitat von Filmen und Fernsehsendungen*, Hamburg, 1973, s.3'ten naklen.)

⁴⁰ Nal/Suluk, (Karahan//Saraç/), *age.*, s.81.

⁴¹ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

aldığı uyuşmazlıkta sorumluluğa işaret etmiştir.⁴² Herkesin kolaylıkla ulaşabileceği bir ortamdan alınan bir eser olsa da, alıntının belirtilmesi yine de bir zorunluluktur. Nitekim bir davacının halı kilim sanatı, tarihi halı ve kilimde Türk adı ve motifleriyle ilgili bilimsel araştırmalar yaptığı ve bu araştırmaları kendisine ait internet sitesinde yayınladığı, bu makalenin davalılardan ...'nın sahibi olduğu internet sitesinde ... haber ajansı elemanları tarafından halkla ilişkiler müdürü olan diğer davalıyla yapılan röportajda, sanki davalının kendi bilgileriymiş gibi kullanıldığını belirterek hak iddia ettiği, davalılarına haberin iktibas serbestisi içinde kaldığı, davalı ...'nın benimsediği akademik görüşlere yer verildiği, internet sitesinden ücretsiz şekilde bu makaleye ulaşılabilirdiği, davacının üçüncü kişilere bu makaleyi para karşılığı satmadığı, kusur olmadığı savunmalarını sunduğu bir uyuşmazlıkta Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 05/06/2013 tarih ve 2011/11862 Esas, 2013/11758 Karar sayılı kararında, Mahkemece davalıların bir röportajda davacıya ait makaleyi internetten indirip röportaja monte etmek suretiyle önemli ölçüde birebir kullandıkları ve intihal yaptıklarına dair tespitlerinde hukuka aykırılık görmemiştir.⁴³ Görüldüğü üzere kaynak eserin izinsiz kullanımında bu eserin ticaret mevkiine konulup konulmamasına, ticari amaç niyetine önem verilmemiştir.

3. İktibas/Alıntı Şekilleri

Alıntı yapılırken yararlanılan kısmın/bölümün yoğunluğu/miktarı, az veya çok olabilir. Alenileşmiş fakat yayımlanmamış veya yayımlanmış eserin bazı cümle ve fıkralarının alınmasına öğretilde küçük alıntı denilmektedir.⁴⁴ Küçük alıntıda kısmi alıntı yapılmaktadır. Yasa'nın 35/1-1. bendinde bahsedilen bazı cümle veya fıkraların alınması küçük alıntıdır.⁴⁵ Bazen ancak küçük alıntı işin gereği bir zorunluluktur. Söz gelimi bir edebi eser yaratılırken, bu tür eserlerde hususiyet içeriğinin yanında ifade edilmiş

⁴² Bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 04/06/2007 tarih ve 2006/6000 Esas, 2007/8438 Karar sayılı kararı. Karar'a Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde ulaşılmıştır.

⁴³ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

⁴⁴ Nal/Suluk, (Karahana/Saraç, *age.*, s.103.Sayın Çağlayan, aynen iktibas büyük, kısmen iktibas küçük iktibas olarak tanımlamaktadır. Bkz. Çağlayan, *agm.*, 54. Paragraf.(Yine Sayın Ayiter, Yasa'nın 35/1 maddesi kapsamında bir edebiyat eserine yapılacak iktibasın ancak eserin bazı cümle ve fıkralarıyla sınırlı olduğu, (küçük iktibas), bilim eserine yapılacak iktibaslarda ise eser yayınlanmış olmak kaydıyla maksadı aşmayacak şekilde uzun veya kısa alıntılar (büyük iktibas) yapılabileceğini belirtmektedir. (Bkz. Ayiter, *age.*, s.164).

⁴⁵ Nal/Suluk (Karasu), *age*, s. 48.

şeklinde de görülmekle, yararlanılan eserden ancak küçük iktibas yapılabilir.⁴⁶ Küçük alıntı olsa bile asıl alınan kısmın niteliği hukuka uygunluk belirlemede önemlidir. Küçük alıntı olsa da, alıntılanan kısımlar kendisinden iktibas yapılan eserin önemli bir bölümünü oluşturmamalıdır.⁴⁷ İktibas yapılan kısım kaynak eserin kalbini oluşturuyorsa, orijinal eserle potansiyel olarak ilgilenecek kesimi eseri elde etme isteğinden uzaklaştırıyorsa, önemli bir parça olmasa bile, yani iktibas edilenin aynı eserin bütününe oranı ve kendi uzunluğu makul olsa da küçük iktibas geçerli olmayacaktır.⁴⁸ Zira iktibas, mevcut esere olan ihtiyacı ortadan kaldırmamalıdır.⁴⁹ Bunun yanında büyük alıntı denen bir eserin büyük bir bölümünün, hatta öğretide bazı yazarlarca tamamının alınmasının da mümkün olduğu alıntı şekli de bulunmaktadır.⁵⁰ Büyük iktibasta eser sahibinin eserini değerlendirme imkânlarının daraltılma tehlikesi daha büyüktür ancak Yasa'nın 35. maddesi bu hakkı vermiştir, yani eser sahibinin haklarına zarar gelse de bu hak intihale neden olmayacaktır.⁵¹

Küçük (kısmi) veya büyük alıntı⁵² uygulamada içerik olarak çeşitli şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Alınan küçük veya büyük kısımlar ya aynen ya da mealen olabilir. Çoğunlukla tırnak işareti ile ayrılarak ve kelimeler-kavramlar birebir alınarak yapılan aynen alıntıdan farklı olarak mealen iktibasta yorum yoluyla alıntı yapılmakta, kaynak eserden alınan kısımlar açıklanmakta, yorumlanmakta, eleştirilmektedir. Yani mealen iktibasta kendi ifade tarzıyla başkasına ait bir fikir alıntılanmaktadır.⁵³ İster

⁴⁶ Alica (Yavuz/Merdivan), *age.*, s. 1274.

⁴⁷ Aktaran: Öztan, Fırat, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 454 (Yargıtay 11. HD., 03/04/2006, E.2005/3742, K.2006/3428 ve 11. HD., 18/07/2005, E. 2004/10270, K. 2005/7782 sayılı kararları, GÜLTAŞ, V/ÖZŞAHİN, Ö, İçtihatlı Notlu Basın Hukuku, Fikri ve Sınai Haklar ile Marka ve Patent Mevzuatı, Ankara, 2007, s.495 ve 560'dan naklen).

⁴⁸ Öncü, *age.*, s.217.

⁴⁹ Kılıçoğlu, Ahmet M., *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, Genişletilmiş-Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara-2013, s. 120. Sayın Kılıçoğlu, kütüphaneye konan henüz yayımlanmamış bir tezden, alenileştiği için "yayımlanmamış" kaydı konarak iktibas yapılabileceğini belirtmektedir. Kılıçoğlu, *age.*, s.383.

⁵⁰ Nal/Suluk, (Karahana/Saraç), *age.*, s.104.

⁵¹ Öncü, *age.*, s.217.

⁵² Belirtildiği üzere büyük iktibasta eserin tümü veya büyük kısmı alınmakta iken, küçük iktibasta bazı cümle fıkrâ, motif, pasaj gibi kısımlar alınmaktadır. Alica (Yavuz/Merdivan), *age.*, s. 1267.

⁵³ Erel, s.250; Başkalarının fikirlerini, alıntı yapanın kendi sözleriyle ifade etmesine "Paraphrase" denmektedir. (17/07/2019 tarihinde <https://honorcouncil.georgetown.edu/system/what-is-plagiarism/ii> adresinden alınmıştır.).

aynen, ister mealen olsun kaynak göstermek her iki halde de zorunludur.⁵⁴ Bilim ve edebiyat eserleri dışında mealen iktibas nadir görülmekte olup, bunun olması halinde ise teknik anlamda iktibas değil, ancak bir esinlenmeden söz edilebilir.⁵⁵ Yasa'da belirlenen koşullar altında tüm bu kullanım şekilleri mümkündür. Önemli olan, söz gelimi bilimsel içerikler herhangi bir açıdan ve herkesçe ele alınabilirse de, fikirlerin birbirleri ile bağlantısındaki özelliklerin, fikirlerin yansıtıldığı cümle yapılarının yazarın mutlak tasarrufunda olduğunun unutulmaması gereğidir.⁵⁶

4. Alıntıda Hukuka Uygunluk Kriterleri

5846 sayılı Yasa uyarınca fikir ve sanat eseri sahipleri ile bunlara bağlantılı hak sahiplerine sunulan mali hakların kullanımı için onlardan izin alınması kural olarak zorunludur. Hatta bu iznin kapsamının ayrıntılı ve yazılı verilmesi gerekmektedir. Alıntı kavramı ise izinsiz kullanımın yolunu açmakla, öngörülen kurallar dahilinde hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir neden kabul edilmiştir. Belirlenen kriterlerin bulunması, hak sahibinden izin alınmasa bile yararlanma işlemi hukuka uygun bir hale getirmektedir.

Alıntı olgusu belirtildiği üzere bizatihi hak sahibinin iznini gereksiz kılmaktadır. Bu nedenle, herhangi bir eserden yararlanmada hak sahiplerinden izin alınmasını öngören uyarıların, yani yasal tanımıyla alıntı yapılmasının yasaklanması mümkün olmayıp, bu uyarıları, düzeltilmesi çok zor sonuçlara yol açan intihal suç fiilinin önüne geçilmesi için bir emniyet subabı olarak görmek gerekir.

Yasa'nın 35. maddesi; "Bir eserden aşağıdaki hallerde iktibas yapılması caizdir:

1. Alenileşmiş bir eserin bazı cümle ve fıkralarının müstakil bir ilim ve edebiyat eserine alınması;
2. Yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir nevinden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması;
3. Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderacatını aydınlatmak maksadiyle bir ilim eserine konulması;

⁵⁴ Ateş, Mustafa, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ocak-2003, s.288.

⁵⁵ Erel, *age.*, s. 250.

⁵⁶ Ayiter, *age.*, s.164.

4. Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ilmi konferans veya derslerde, konuyu aydınlatmak için projeksiyon ve buna benzer vasıtalarla gösterilmesi.

İktibasın belli olacak şekilde yapılması lazımdır. İlim eserlerinde, iktibas hususunda kullanılan eserin ve eser sahibinin adından başka bu kısmın alındığı yer belirtilir.” şeklindedir.

Öncelikle iktibasta genel çerçeveyi çizen bu düzenlemede Yasa'nın dili, belirtilen şartların olması halinde iktibasın herkes tarafından, başka şart aranmaksızın yapılabileceğini göstermektedir. Bu anlamda iktibas serbestisi üçüncü kişilere tanınan mutlak bir yetkidir.⁵⁷ Yine Yasa, iktibas serbestisinin ön şartının yararlanılan eserin (kaynağın) alenileşmesi olduğunu belirtmektedir. Eser sahibine tanınan münhasır bir hak olan umuma açık hale getirilme ile aynı zamanda alenileşme sağlanmaktadır. Umuma açık hale gelmesi için eserin umuma açık bir yerde sunulması zorunlu değildir.⁵⁸ Bir görüşe göre eserin alenileşmesi için gerekli kişi sayısı en az iki olmalıdır.⁵⁹ Alenileşme, belirtilen görüş ve anlatımlar ışığında, üçüncü kişilerin erişimine olanak sağlanan bir durumu temsil etmektedir.

Öte yandan Yasa'da 35. maddede birinci fıkranın ilk iki bendindeki bağımsız nitelikteki ilim ve edebiyat eserleri ile bağımsız nitelikteki musiki eserlerine yapılan iktibaslar için; bazı cümle veya fıkralarla, en çok tema, motif,⁶⁰ pasaj,⁶¹ parçalarının⁶² alınmasından söz edildiği görülmektedir.

⁵⁷ Alica (Yavuz/Merdivan), *age.*, s.1264-1265.

⁵⁸ Pınar, Hamdi/Nal, Temel/Goldmann, Bettina, *Müzik eserleri Üzerindeki Telif Hakları ve Uluslararası Uygulamalar, Alman, ABD ve Türk Hukukunun Karşılaştırmalı İncelenmesi ve AB'de Güncel Gelişmeler*, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No:2007-12, İstanbul, 2007, s. 25.(<http://docplayer.biz.tr/1034403-Muzik-eserleri-uzerindeki-telif-haklari-ve-uluslararasi-uygulamalar.html>'den 16/07/2019 tarihinde alınmıştır.). Aleniyet, Alman Telif Hakları Kanunu'nda umuma iletim hakkının tanınması ile tanımlanmış, buna göre; “eserin mali haklarını gerçekleştiren kişiler ile gayri maddi şekilde algılayan kişiler arasında veya eserin kendilerine gayri maddi olarak algılamaları sağlanan kişiler arasında kişisel bağlantı yoksa iletimin umumi olduğu kabul edilmektedir.” Bkz. Pınar/Nal/Goldmann, *age.*, s.24.

⁵⁹ Aktaran: Pınar/Nal/Goldmann, *age.*, s.25. (BGH, GRUR 1996, s.875/876, Zweibettzimmer im Krankenhaus Kararı'ndan naklen). İntihal sonucu ortaya çıkan fikri çabanın da alenileşmesinin suç unsuru açısından bir gereklilik olduğu da belirtilmelidir. (YAMAN, *age.*, s.1562.).

⁶⁰ Motif, müzik eserinde en az iki notadan oluşan en küçük sesler dizisidir. Alica (Yavuz/Merdivan), *age.*, s.1277.

⁶¹ Pasaj, “bir müzik eserinin genellikle kısa ve hızlı, yükselen ve alçalan kısımları bulunan tekrar bölümüdür.”(Aktaran: Alica (Yavuz/Merdivan), *age.*, s.1278, 46. dipnot [www.enotes.com/music-encyclopedia/passage (20/08/2010)]'dan naklen].

Öğretide Yasa'da sayılan alıntı hallerinin sınırlandırıcı olduğu belirtilse de,⁶³ kanaatimizce Yasa'da açıkça belirtilmeyen söz gelimi bir bilimsel çalışmada yer alan şekil veya tablonun da alıntıya konu edilebilmesi gerekir. Çünkü bir tablo veya şekil de fıkra veya pasaj niteliğindedir. Amaca ulaşmada yararlı olan herhangi bir fikir, söz gelimi şeklin-formatın-grafiğin bizatihi kendisi eleştiriliyorsa, alınacak kısmın şekline bakılmadan alıntı/aktarma mümkün olabilmelidir.⁶⁴ Yararlanılan kaynağın alenileşip alenileşmemesi, yayımlanıp yayımlanmaması gibi tartışmasız konulara bağlı kalınarak, Yasa'da belirtilen fıkra, pasaj, tema, motif, parça gibi kavramların belirlenmesinde iktibasın kabul edilmiş amacına da bakılarak değerlendirme yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. Ancak büyük çabalarla hazırlanmış ve yoğun bir bilgi-tecrübe sonucunu yansıtan tablo veya şekil söz konusu olduğunda, amacın haklı kılacağı ölçünün çok dar yorumlanması, söz gelimi şekil veya tablonun konuyla ilgili ve ancak belirli bir kısmının alınması, konuyla ilgili tespit-yorumların kendine özgü ifade şekliyle alınmasının hukuka uygunluk için aranması gerektiği de değerlendirilmektedir. Yasa'nın, alıntı yapmanın bir zorunluluk olduğu yaklaşımının yanında yararlanma kapsamını "bazı" ibaresiyle amacın haklı kıldığı yoğunlukta tutması, özellikle bilimsel çalışmalarda iyi niyet unsurunu ön plana çıkarmaktadır. Yararlanılan eserden alınacak cümleler/fıkralar/temalar/motifler/pasajlar/parçaların yoğunluğunun amacı haklı kılacak ölçüde olması da Yasa'nın istediği bir zorunluluktur. İçeriğe ilişkin bu belirlemelerin yanında iktibas yapıldığının da mutlaka anlaşılması ve yararlanılan eser, eser sahibi ile alınan kısmın belirtilmesi gerekmektedir.

Bir eserin ortaya çıkarılmasında başvurulması olağan kabul edilen iktibasta 35. madde anlamında bilimsel eserler için Yasa'da belirtilen yararlanılan eser grupları yönünden bir sınırlama olmadığı değerlendirilmektedir.⁶⁵ Zira özellikle birinci fıkranın üçüncü bendindeki

⁶² Hirsch, parçayı başlı başına eser olarak vasıflandırılabilen fıkra olarak belirtmektedir. Bkz. Aktaran: Çağlayan, age., 99. paragraf, 112. atıf (Hirsch, Fikri Say II, s.170'den naklen).

⁶³ Gökyayla, Emre, *Telif Hakkı ve Telif Hakkının Devri Sözleşmesi*, Yetkin Yayınları, Ankara, Mayıs-2001, s. 287.

⁶⁴ Sayın Tekinalp, kural olarak kitabın parçası sayılacaklarından; bir iktisat kitabındaki grafikler, istatistikler; hukuki bir monografide bazı hakları veya talepleri sınıflandıran şemalar; bir tıp bilimine ait eserdeki fotoğrafın kaynak gösterilmeksizin alınmasında intihalin söz konusu olacağını belirtmektedir. Bkz. TEKİNALP, s. 115 vd.

⁶⁵ Öğretide Yasa'nın 34. maddesinden hareketle, eğitim ve öğretim amacıyla meydana getirilmek istenen eserler yönünden, yayımlanmış musiki ve ilim ve edebiyat eserleri ile alenileşen güzel sanat eserlerinden iktibasta, bu kategorilere dahil bazı eserler yönünden getirilen sınırlamalar için bkz. Ateş, age., s.291 vd.; Öğretide Yasa'nın ilim ve edebiyat

“yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderacatını aydınlatmak maksadiyle bir ilim eserine konulması” ibaresi bu görüşü desteklemektedir. Bir sinema eserinin ilim ve edebiyat eseri niteliğindeki senaryosundan hususiyet taşıyan belirli bir kısmın başka bir ilim ve edebiyat eserine alınması mümkündür. Görüldüğü üzere bilimsel eserlere diğer eserlerden alıntıda herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Kısaca, alenileşme veya yayım koşulu var ise her eserden iktibas yapılabilirken, yararlanan (iktibas eden) eserler yönünden ise özellikle eser türleri veya alınan miktarlara yönelik belirtilen sınırlamalar öngörülmüştür.

Yasa, bazı şekil koşullarının varlığı halinde iktibas serbestisinin getirildiği 36. maddesiyle, gazete münderacatı açısından basılan eserlerde (ilan, tarife, sirküler vb. hariç) eserin basıldığı yer ve tarih, basımcının ve varsa yayımcının adları, varsa ticari unvanları ve işyeri adreslerinin gösterilmesi, haber ajansı yayımları hariç her türlü süreli yayında, ayrıca yönetim yeri ve sahibinin, varsa temsilcisinin, sorumlu müdürün adları ve yayımın türünün gösterilmesi koşuluyla günlük olay ve haberlerden serbestçe yararlanılabilmeye (iktibasa) izin vermiştir. Belirtilen şekli şartların varlığı halinde bile bu haberlerin bütünüyle alınması hukuka uygun değildir. Serbest kılınan hususlar, günlük olay ve haberlerin içerikleridir. Yoksa bu haberlerin ifade ediliş şekilleriyle birlikte bütünüyle alınmaları yasanın amacıyla bağdaşmaz. Bu tür çalışmalarda asıl ve yararlanılan kaynak adı, tarih, sayı, makale sahibinin adı, müstear adı veya başka bir işaretinin belirtilmesi gibi şekli şartlarla alıntı hukuka uygun hale gelebilmektedir. Aynı madde, iktibas hakkı saklı tutulsa bile basın özetlerinin serbestçe kullanılabileceğini öngörmektedir.

Haber vermede kullanılan fikir ve sanat eserleri açısından bakıldığında, eser sahibine zarar verilmemesi veya eserin normal kullanımına engel olunmaması, yine iktibası haklı gösterecek bir tanıtım veya haber verme amacı, bilgilendirme kapsamının da aşılmasında koşullarıyla bu haber nitelikli fikri çabaların alıntıya konu edilmesi Yasa'nın 37. maddesi uyarınca serbesttir.

Eğitim ve öğretim için yayımlanmış ilim ve edebiyat eserleri ile musiki eserleriyle alenileşmiş güzel sanat eserlerinden amacı haklı gösteren iktibaslarla seçme ve toplama eserler yaratılması ise 34. maddede tarif edilmiş, buna göre amacın eğitim ve öğretim olması halinde sahibinin meşru

eserleri ile musiki eserlerinden küçük, güzel sanat eserlerinden ise büyük iktibasa cevaz verdiği belirtilmektedir. Tekinalp, *age.*, s. 204.

haklarına zarar verilmemesi, normal yararlanma sınırının aşılması, münderecatı aydınlatma işlevi görmesi şartlarıyla, “Bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi mahiyette fotoğraf eserleriyle, her nevi haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya ve topoğrafyaya ait maket ve benzerleri, her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri, mimari maketler, endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projeleri, güzel sanat eserlerinden yağlı ve suluboya tablolar, her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler, kaligrafi, serigrafı, fotoğrafik eserler ve slaytlar”dan iktibaslar yapılabileceği belirtilmiştir.

Bahsedilen özel durumlar dışında genel iktibas serbestisinin sınırlarını çizen yukarıda belirtilen Yasa'nın 35. maddesinde ise, özetle;

- 1) Alıntıya konu fikri çabanın temelinde ancak bir eser (hususiyet taşıyan bir fikri çaba) olması gereği,
- 2) Alıntı yapılacak (yararlanılan) musiki eserlerinin yayımlanmış, diğer eserlerin en azından alenileşmiş olması gereği,
- 3) Alıntı yapılacak cümle-fıkraların amacın haklı kılacağı oranda-
yoğunlukta olması,
- 4) Alıntı-aktarma yapıldığının mutlaka farkettilmesi, belli edilmesi,
- 5) Eserin ve eser sahibinin adı ile kısmın alındığı yerin mutlaka belirtilmesi,
- 6) Eser gruplarına göre bazı cümle-fıkra veya parçaların iktibasa konu edilebilmesi, yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir neviden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması veya güzel sanat eserlerinin bilimsel konferans veya derslerde projeksiyon vs. ile gösterilmesi, güzel sanat eserlerinin ilim ve edebiyat eserine konulmasının iktibas serbestisinde dikkat edilmesi gereken unsurlar olarak göze çarpmaktadır. Yasa'da sayılan unsurlardan birinin eksikliği yararlanmayı hukuka aykırı kılacak,⁶⁶ söz gelimi eser adı belirtilse bile amacı haklı kılacak ölçünün aşılması halinde dahi

⁶⁶ Yasa'daki şartları taşımayan yararlanmalara yolsuz iktibas denmektedir. (Ankara Üniversitesi Fikri ve Sınai Haklar Araştırma ve Uygulama Merkezi (FİSAUM), Üniversitelerde Fikir ve Sanat Eserleri ve Yolsuz İktibas, Ankara, 2003, s.8. (<http://fisaum.ankara.edu.tr/wpcontent/uploads/sites/247/2013/04/%C3%9Cniversitelerde-Fikir-ve-Sanat-Eserleri-ve-Yolsuz-%C4%B0ktibas-2003-1.pdf> adlı web sitesinden 27/06/2019 tarihinde alınmıştır).

yolsuz iktibas söz konusu olacaktır.⁶⁷ Bu hususlara ayrıntılı bakacak olursak;

4.1. Alıntıya konu fikri çabanın temelinde ancak bir eser olmalıdır.

Öncelikle alıntı yapılan kaynak fikri çabanın eser niteliğine erişmiş olması gerekir. Yani alelade, ortak, yaygın, basit ifadelerden yararlanmada alıntı kriterleri aranmaz. Alıntı/aktarma yapılacak kısmın bir hususiyet taşıması gerekir. Hususiyet de, daha önce de belirtildiği üzere ifade edilmiş şekilde sahibini tanıtan özgünlüktür. Yani ancak hususiyet taşıyan bir şekilde bürünen fikirler için alıntı kriterlerine bakılmalıdır. Eser niteliğinde olmayan alelade katalog, plan gibi fikri çabalara yollama/gönderme yapılması-yapılmaması hususları ancak emeğe saygı ile toplumsal nezaket, etik çerçevede değerlendirilebilir konular olarak kabul edilmelidir.

Yararlanılan fikri çaba eser olsa da, bu eserle konu benzerliğinin intihale vücut vermeyeceği bilinmelidir.⁶⁸ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 10/07/2006 tarih ve 2005/7908 Esas, 2006/8172 Karar sayılı kararında, davacı lehine karar veren yerel mahkemenin kararını, intihal edildiği söylenen davacının kitabının 5846 sayılı Yasa 1/B-d, 6. madde uyarınca eser niteliğinde olup olmadığının resen araştırılması gerektiğini belirterek bozmuştur.⁶⁹ Yine Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 28/06/2013 tarih ve 2011/12577 Esas, 2013/13823 Karar sayılı kararında, televizyon program formatında intihal olmayacağını belirtmiş, bilimsel anlayış ve gülmece birleştirilerek çözüm önerilerinin de sunulduğu bir televizyon programı hazırlandığı, program formatının “Ah Şu Kadınlar Ah Şu Erkekler/Ateşle Barut” adıyla kayıt ettirildiği, bu şekilde eser sahibi bulunduğu, bu eserin davalı TRT’de yayımlanması için teklif götürüldüğü, olumlu görüşmeye rağmen yanıt verilmediği, sonradan davacıya ait program formatının çok benzer bir şeklinin TRT 1’de “Ademler ve Havvalar” adı ile yayımlandığı iddiası sonrasında Mahkemece program formatının eser olarak kabul edildiği, davalı kurumca davacı tarafından üretilen formattan izinsiz olarak serbest yararlanma ölçülerinin ötesinde benzerlikler taşıyan “Ademler ve Havvalar” adlı programın üretilmesi ve yayımlanması suretiyle davacının haklarının ihlal edildiği, davacı eser sahibinin ürettiği televizyon program formatı üzerinde 5846 sayılı Yasa’nın 20 ve 21. maddesi uyarınca hakları bulunduğu, davalının eyleminin işleme hakkının ihlali olamayacağı, kurumun yayınladığı programın davacının formatıyla ayrı türde olduğu ve

⁶⁷ FİSAUM, age., s.7-8.

⁶⁸ Tekinalp, age., s. 156.

⁶⁹ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

tipik bir işleme olmadığı, bilirkişi tarafından intihal olarak teşhis ve tespit edilen eylemin televizyon program formatının davacı ismi belirtilmek suretiyle televizyondan yayınlanması hakkını ihlal ettiği, davalının yayınladığı programda eser sahibi olarak davacının adının geçmediğinin değerlendirildiği karar sonrasında yaptığı temyiz incelemesinde, özetle “bir fikri çabanın eser olması için 5846 sayılı Yasa 1/B-a maddesi uyarınca sahibinin hususiyetini taşıması ve hususiyet için hakimnin hukuki bilgisi ile değil özel ve teknik bilgiyi gerektirdiğinden uzmandan görüş alınması gerektiği, alınan bilirkişi raporlarında davaya konu formatla ilgili detaylı değerlendirmelerin bulunmadığı, genel ve soyut ibarelerle eser sayılmanın koşullarının tekrar edildiği, 5846 koruması için fikrin bizatihi kendisi değil, onun ifade ediliş şeklinin esas alındığı, sözü edilen fikri hak koruması için hangi biçimde açıklandığına bakılmaksızın fikir, usul, yöntem, işletme metodu, kavram, prensip, buluş ve keşifleri de kapsamayacağı, sözü edilen televizyon formatında yer alan ve program yayını ve akışına dair olduğu ifade edilen detaylı açıklamaların esasen bir yöntem, iş yapma metodu veya benzer bir usulle açıklama niteliğinde olup olmadığının, içinde televizyon program yapımcılığı uzmanının da olduğu bilirkişi heyetine gönderilmesi sonrası değerlendirilmesi gereğine işaret ederek kararın yeniden değerlendirilmesini istemiştir.⁷⁰

Alıntının hukuka uygunluk değerlendirmesinde, yararlanılan kaynağın eser olması yeterli görülmeyle birlikte sadece eser sahipleri açısından değil, bağlantılı hak sahipleri açısından da iktibas serbestisi Yasa'nın 80/7-4 maddesinde açıkça belirtilmiştir. Söz gelimi yorumun esas olduğu bir icradan, sözlü olarak ifade edilen bilimsel bir esere iktibas yapılabilir.⁷¹ Türk tiyatrosunun anlatıldığı panelde bazı tiyatrolardan kesitlerin izlettirilmesi mümkündür.⁷² Bunun yanında her ne kadar alıntının, yararlanma sırasında koruması devam eden eserlerden parçalar alınmasında söz konusu olabileceği, koruması bitmiş veya başka nedenlerle zaten topluma mal olmuş metinler, çalışma parçalarının alıntı konusu edilmesinde sorun olmadığı belirtilmekte ise de,⁷³ kanaatimizce eserlerin koruma sürelerinin sadece mali haklar açısından söz konusu olması gereği ile alıntı yapılan kısmın hususiyet taşıdığı gözetildiğinde eserde adın belirtilmesini isteme hak ve yetkisinin hak

⁷⁰ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

⁷¹ Türker, *age.*, s.204. Bir icradan yazılı bir bilim eserine veya musiki eserine iktibas bu haliyle mümkün değildir. Bkz. Türker, *age.*, s.204.

⁷² Türker, *age.*, s.204-205.

⁷³ Güneş, İlhami, *Uygulamada Marka ve Telif Suçları*, Açıklamalı İçtihatlı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s.209.

sahibine tanınan manevi haklardan olması, hak sahipliğinin salt eserin bütünü açısından değil, belirli kısımları açısından da mümkün olması, mali haklar açısından koruma süresi dolmuş olsa da, yararlanılan kaynağın bir eser olmasının alıntıda kaynak gösterilmesi için bir zorunluluk olduğunu düşünmekteyiz.⁷⁴ Yasa'nın 19. maddesinde hak sahibinin ölümü sonrası manevi haklardan umuma arz ve adın belirtilmesi manevi haklarının kullanım yetkileri için belirtilen sıfatlara sahip kişiler öngörülmüş, yine bu yetkilerin kullanılmaması veya 70 yıllık koruma süreleri dolmuş ise Kültür ve Turizm Bakanlığı'na eserde değişiklik yapma da dahil manevi hakların kullanımını için ayrıcalık verilmiş ise de, her manevi hakkın niteliğine göre değerlendirme yapılması gerektiğine de işaretten, söz gelimi eserde değişiklik yapılması hakkının kimseye devredilememesi, başkasının, kendisine ait olmayan bir fikri çabayı kendisine mal edememesi, başkasının eserine kendisininmiş gibi ad koyamaması gerekir. Zira eser sahibinin ölümünden 70 yıl sonra da bu fikri çabalar yine eser olarak kalmaktadır. Öte yandan cezai anlamda da belirtilen fiiller suç sayılmaktadır. Yine Yasa'nın 19/son madde düzenlemesi, kişilik haklarıyla ilgisi de olan bu hakların kullanılmaması veya koruma süresinin bitmesi halinde bu hakkın ancak Bakanlık tarafından kullanılabilceğini belirtmiştir. Yani başkasının bu hakkı kullanması mümkün değildir. Eser adı ve eserin sahibinin belirtilmesi manevi hak kapsamında değerlendirilmekle ve alıntıda amacın bilimsel gelişmelerde bulanıklığın giderilmesi ile bilgilerin sağlam ve güvenilir bir şekilde yayılması gerçeği de olduğundan alıntı kriterlerinin her zaman (koruma süresi aranmaksızın) aranmasını gerekli kılmaktadır.

4.2. Alıntı yapılacak (yararlanılan) eserlerin mutlaka alenileşmesi, musiki eserlerinin ayrıca yayımlanmış olması gerekir. Alenileşme, Yasa'nın 7/1 maddesi uyarınca hak sahibinin rızasıyla umuma arz edilmedir. Dolayısıyla umuma arz bir hakken, alenileşmenin kendisine hukuki sonuçlar bağlanan bir fiil olduğu söylenebilir.⁷⁵ Eserin umuma arzı eser sahibi açısından manevi; yayımı, çoğaltılması, temsili, işlenmesi, erişime imkan tanınması ise mali haklardır. Henüz alenileşmemiş bir eserden alıntı yapılması manevi hak ihlali olacağından hukuk bu alıntıya cevaz vermez.

⁷⁴ Manevi haklar oldukça iktibasta şekli şartlara riayet edilmesi gerektiği yönünde bkz. Erel, *age.*, s.161. Yine uluslar arası alanda, sözelimi ABD Telif hakkı kanununun belirli bir süre için çalışmaları koruduğundan, bu süre sonrasında çalışmaların kamu malı olduğu, yani herkesin telif hakkı ödemedi çalışmaları yayımlayabileceği belirtilmiş, ancak alıntıda kaynak gösterilmesi hususuna işaret edilmiştir. [<https://honorcouncil.georgetown.edu/system/what-is-plagiarism/ix> (Erişim Tarihi: 17/07/2019.)].

⁷⁵ Çelik, *age.*, s.54.

Esasen pratik olarak bakıldığında alıntı yapan eserdeki alıntı kriterleri belirlenirken de yararlanan (alıntı yapan) eserin yine alenileşmesi gerekir. Yasa, diğer eser gruplarından farklı olarak musiki eserlerinden iktibas için bu eserin ayrıca yayımlanmış olmasını şart koşmaktadır. Müzik eserinde yayımlanma, “notalarının basılıp çoğaltılması ile ticaret mevkiine konması” olarak tanımlanmaktadır.⁷⁶ Öğretide alenileşmiş bir müzik eserinin güftesinden bazı cümlelerin veya sinema eserindeki bazı sözlerin ilim ve edebiyat eserlerine alınmasının mümkün olduğu belirtilmektedir.⁷⁷ Eserin yayımlanıp yayımlanmamış olması, küçük veya büyük iktibas açısından önem taşımaktadır. Yayımlanmış eserlerden büyük iktibas yapılabilecekken, henüz yayımlanmamış eserlerden ancak küçük iktibasa izin verilmiştir.

4.3 Alıntı-aktarma yapılacak kısımda makul ölçünün geçilmemesi,⁷⁸ alıntının amacı gerçekleştirmeye elverişli (alıntının amacı haklı göstereceği oranda)⁷⁹ olması gerekir. Zira sadece kaynak gösterme iktibas haklı ve meşru kılmaz.⁸⁰ Öncelikle belirtilmelidir ki, yararlanan eserin ilim ve edebiyat eserleri ile musiki eseri olması durumunda Yasa, yararlanan eserin bağımsız bir eser olması şartını öngörmüştür. O halde alıntının, yeni eserin asıl eserden bağımsızlığını ortadan kaldıracak oranda olmaması gerekir.⁸¹ Alıntı yapan eser çok miktarda alıntı nedeniyle alıntıdan sonra bağımsız nitelik taşıyorsa, o zaman izinsiz işleme söz konusu olur.⁸² Amacın haklı kılacağı yoğunluk, her olayın özelliğine göre tespit edilmeli, uyumsuzluklarda dürüstlük kuralı işletilmelidir. Sözelimi bir kitabın şiirlerinin %90'ı için alıntı yapılamamalıdır.⁸³ Mimari eserlerin modern çağa kadarki değişimini konu edinen bir ilim eserinde, hep ünlü bir mimarın eserlerinin detaylarıyla verilmesi amacı haklı kılacak ölçüye aykırılık oluşturur. Yine futbol oyun kurallarının anlatıldığı bir eserde güldürücü özellikli bir tiptemenin birden çok kez kullanılması hem amacı haklı gösterecek oran hem de aydınlatma işlevi açısından hukuka uygun düşmez. Belirli bir konunun anlatımında, o konuyla ilgili olmayan hususların da yararlanan kaynaktan alınması hukuka uygun görülmemelidir. Bir

⁷⁶ Ateş, *age.*, s.312.

⁷⁷ Aktaran: Alica (Yavuz/Merdivan), *age.*, s. 1272-1273, 23. Dipnot, (Aynı yönde bkz. Arslanlı, s.136)

⁷⁸ Sengel, Av. Filiz Ceritoğlu, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İntihal ve Esinlenme*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s.133.

⁷⁹ Nal/Suluk, (Karahana/Saraç), *age.*, s.103.

⁸⁰ Erel, *age.*, s.160.

⁸¹ Ateş, *age.*, s.305.

⁸² Erel, *age.*, s.159.

⁸³ Aktaran: Nal/Suluk, (Karahana/Saraç), *age.*, s.103. (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 18/11/2000 tarih, 7065 E., 9425 K., Suluk/Orhan, C.II, s.536'dan naklen).

fizikçinin formülünün tartışıldığı kitapta bilim insanının bikinili fotoğrafının veya yaptığı tabloların gösterilmesi de iktibas sayılmamalıdır. Yine ilim eseri de olsa konuyu açıklamanın ötesinde birden çok kez sayfalarca alıntı yapılması da amacı haklı kılacak ölçü açısından geçerli olmamalıdır. Bu gibi büyük iktibas iddialarında, alınan kısımların dilbilgisel özellikleri, içeriğin kapsamı, konuyla yakın ilgisi hususları da değerlendirilmelidir.

Alıntı ile telif hakkının ihlaline katlanma öngörüsü olsa da, bu katlanma ağır olmamalıdır. Alıntı, genel itibariyle bir fikri açıklama-eleştirmedestekleme için yapıldığından, alıntı yapılan kısmın bir yeniliğe götürmesi beklenir. Özellikle bilimsel gelişime yardımcı olmak ve fikir ayrılıklarını aydınlatmak için büyük alıntı yapılabileceği,⁸⁴ birbiri ile bağlantısız alıntı yapmanın, belirli bir amaca hizmet etmediğinden serbest olmadığı da öğretide haklı olarak belirtilmektedir.⁸⁵ Bunun yanında Yasa'nın 35. maddesi lafzının, belirli koşulların varlığı halinde eserin bütününe iktibas edilmesine olanak verdiği de ileri sürülmektedir.⁸⁶ Belirtmek gerekir ki, Yasa'nın 35. maddesi, alenileşen fakat henüz yayımlanmayan bir eserden ilim ve edebiyat eserlerine iktibas bazı cümle veya fıkralarla sınırlandırmış, alenileşen güzel sanat eserleriyle yayımlanmış diğer eserler açısından ise maksadın haklı kılacağı oran ve içeriği aydınlatma işlevi var ise bu eserlerden alıntılar başka bir bilimsel esere konabileceğinden söz etmiş, yine son fıkrasında iktibasın belli edilmesini, eser ve sahibinin adı ile alınan kısmın alındığı yerin gösterilmesini şekil şartı olarak yeterli görmüştür. Müzik eserleri yönünden ise diğer müzik eserine alıntı "en çok" ibaresi ile son derece sınırlı tutulmuştur. Müzik eserinden bilimsel bir esere alıntıda da çoklu kriterleri kümülatif aramıştır. Yasa'da belirtilenler dışında başka şart aranmasa da, kanaatimizce bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Yasa, iktibasın güzel sanat eserleri dışında diğer eserlerden ancak belirli kısımlar (cümle veya fıkra) veya parçalar (en çok tema, motif, pasaj ve fikir) için kabul edildiğine işaret etmektedir. Konunun önemine, niteliğine, yayımlanıp yayımlanmadığına bakılarak çok sayıda cümlenin alıntıya konu edilmesi de uygun görülebilir. Sözelimi ilim eserlerinde hususiyet daha çok ifade edilmiş şekli, edebiyat eserlerinde ise hem şekil hem de muhtevada gösterdiğinden, ilim eserlerinde alıntının daha geniş, edebiyat eserlerinde ise daha sınırlı olması beklenebilir.⁸⁷ Yine yayımlanmış bir eserden yapılacak alıntılarının,

⁸⁴ Aktaran: Nal/Suluk, (Karahan/Saraç),*age.*,s.104. (SHRICKER/SHRICKER, m.51, No:31'den naklen).

⁸⁵ Nal/Suluk, (Karahan/Saraç),*age.*, s.103.

⁸⁶ Öncü, *age.*, s.22.

⁸⁷ Ateş, *age.*, s.307; Ayiter, *age.*, s. 164.

sadece alenileşen eserlerden daha uzun olması da makul görülebilir.⁸⁸ Özellikle uzun alıntıdan sonra bunlarla ilgili görüşlerin, yorumların ileri sürülmesi, iktibas oranının makul olduğunu gösterir.⁸⁹ Ayrıntılı bir açıklama ya da tartışma halinde durum böyledir.⁹⁰ Elbette ki alıntı yapılırken yararlanılan cümle-kısım-parçanın büyüklüğü hukuka uygunluk kriteri açısından önemlidir. Ancak bu konuda tarif edilen bir sınır olmasa da, alıntı yapılan kısmın eserin önemli bir parçası olmaması beklenmelidir. Önemli parça kriterinde ise, hem iktibas edilen parçanın uzunluğunun kendisinden iktibas edilen eserin bütününe oranı (rölatif kıstas) hem de iktibas edilen eserin bütününden ayrı olarak salt kendi uzunluğuna bakılarak (mutlak kıstas) değerlendirme yapılmalıdır.⁹¹

Yargıtay 19. Ceza Dairesi 27/09/2017 tarih ve 2016/7859 Esas, 2017/7407 Karar sayılı ve yayımlanan bir tebliğin sanıklarca izinsiz olarak ve kendi isimlerini koyarak büyük ölçüde aynı olan başlık altında yayımlattıkları iddiasıyla sonlandırdığı bir kararına konu dosya kapsamındaki bilirkişi raporunda; başlıkların içerik olarak aynı oldukları, aynı kelimeler kullanılarak ifade edildiği, özet kısmındaki cümlelerin birebir aynı olduğu veya çok az değişikliklerin bulunduğu, giriş bölümündeki makalelerin amaçlarına dair bölümün aynı olduğu ve aynı kelimelerle ifade edildiği, her iki makalede çalışma alanlarını sınırlandırmak için kullanılan koordinatların birebir aynı olduğu, cümlelerin akış yapılarının aynı olduğu, metot bölümünde her iki makalede de yöntemin iki temel aşamada özetlendiği ve aynı veya benzer cümleler kullanıldığı, metot bölümünde kullanılan kısımların büyük ölçüde benzer olduğu, teknik olarak birbirinden ayrı yapılmış iki çalışmada çalışma alanlarını birebir aynı seçilmesinin ve uygulama aşamasında aynı parametrelerin tercih edilmesinin ve de sonuçlarının birebir aynı olmasının mümkün olmadığı, sonuç kısmındaki cümlelerin de birebir aynı veya büyük ölçüde benzer olduğu, söz konusu yayımların en az %50 oranında aynı olduğu ve sanığa ait makalenin daha önce yayımlanana tebliğden intihal edildiği belirlemelerine yer vererek, fiil için 5846 sayılı Yasa'nın 71/1 değil, 71/3 maddesinden (yani iktibas

⁸⁸ Ayiter, *age.*, s. 163-164

⁸⁹ Çağlayan, *agm.*, 70. paragraf.

⁹⁰ Öncü, *age.*, s.214. (Ayrıca bkz. GAMM, s.552, nr.13, Aktaran: Öncü, s.214).

⁹¹ Aktaran: ÖNCÜ, *age.*,s.214. [(Gamm, s.551, nr.13; Dreier, (Dreier/Schulze, Urheberrechtsgesetz) &51, s.821, nr.14; Shricke, (Shricke, Urheberrecht, &51, s.1041, nr.44); Dustmann (Nordemann, Nordemann, Nordemann, Urheberrecht, &51, s.970, nr.28'den naklen.)]

serbestisine aykırılıktan) işlem yapılması gerektiğine hükmederek kararı bozmuştur.⁹²

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 02/04/2003 tarih ve 2003/4-260 Esas, 2003/271 Karar sayılı kararında da, özetle; bir eserde yapılan alıntıların ortaya çıkan yeni esere galip gelmesi halinde artık masum bir alıntıdan söz edilemeyeceği belirtilmiştir.⁹³

Yine Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 28/06/2013 tarih, 2011/12752 Esas ve 2013/13684 Karar sayılı kararında, intihal için eserin birebir alınmasının zorunlu olmadığı, somut ifadeye dönüşen temel unsurların bir dizide izinsiz kullanımının intihal olacağına dair mahkeme kararının onandığı görülmüştür.⁹⁴

4.4 Alıntı-aktarma yapıldığının mutlaka farkettilmesi/belli edilmesi gerekir. Başta, yapılan alıntının kaynağının gösterilmemesi, eser sahibinin isim konusundaki manevi hakkının ihlalidir.⁹⁵ Usulüne uygun kaynak gösterilmemesi yolsuz iktibas olup, aynı zamanda intihaldir.⁹⁶ Burada değinilmesi gereken husus, kaynak gösterilse dahi söz gelimi çok geniş alıntılar varsa yine etik ilkelere aykırılıktan, yolsuz iktibastan bahsedilebilecek, diğer şartları taşısa bile bu kez kaynak gösterilmeden sahiplenme halinde intihal olarak adlandırılan yolsuz iktibas ortaya çıkacaktır. Başkasına ait hususiyet taşıyan ifade ediliş şekillerinin sahiplenilmesi intihaldir. İntihal, daha önce ortaya konulan parça-motif-bölümün, kaynak göstermeden, birebir alınıp başka bir esere yerleştirilmesidir.⁹⁷ Alıntı yapılan kısım yerleştirilirken başka bir kaynağa ait olduğunun fark ettirilmesi ise zorunludur. O halde intihali, kaynak esere usulüne uygun işaret engeller. İntihal belirlenirken, her somut olaya göre benzerlik ve farklılıkların belirlenmesi, eserlerin meydana getirildikleri döneme, kazanılan şöhrete, kamuya sunuluş anları ve en önemlisi amaca bakılması gerekir.⁹⁸ Yararlanan eser için alıntı yapılırken kendine has ifade ediliş şekli de önemlidir. Başka kaynaktaki parça veya eserin hiç

⁹² Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 29/05/2018 tarihinde alınmıştır.

⁹³ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

⁹⁴ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

⁹⁵ Güneş, *age.*, s.209.

⁹⁶ FİSAUM, *age.*, s.8.

⁹⁷ Sengel, *age.*, s.133.

⁹⁸ Sengel, *age.*, s.133.

değiştirilmeden doğrudan kendisine iktibas yapılan esere alınması değil, metne yerleştirilmesi gerekir.⁹⁹ Yani iktibasa konu olan eser ya da eser parçasının fikri olarak işlenmesi gerekir.¹⁰⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 24/01/2013 tarih ve 2011/1584 Esas, 2013/1558 Karar sayılı kararında, çevirilerle ilgili bir uyuşmazlıkta Mahkemece, “çevirisi yapılan metinler arasında önemli farklılıklar bulunduğu, çevirinin bir edebi eser veya roman niteliğinde olmayıp bilimsel bir eser olması nedeniyle bu tür çevirilerde birbir karşılıklar bulunarak herhangi bir anlamsal farklılık yaratmadan birbir çevirinin yapılmasının gerektiği, çevirmenlerin tutumlarının benzer olmadığı, birinci çevirinin İngilizce söz dizimine ve kaynak metin normlarına daha çok bağlı kaldığı, ikinci çevirininse Türkçe dil ve anlatım olanakları lehine daha çok yerleştirme yapılarak oluşturulduğu, önemli oranlarda çevirmen çözümlerinin sunulduğu ve aralarında önemli farklılıkların bulunduğu, intihal iddiasının sabit olmadığı, mevcut benzerliğin çevrilen eserin aynı eser oluşu, çevirinin bilimsel eser olmasından ve çeviri kurallarından kaynaklandığı gerekçesiyle orijinal eseri çeviren olarak işleme eser sahibi davacının ikinci çeviride ölçüyü kat kat aşan, alıntı sınırları dışına çıkan intihaller bulunduğu iddiasını reddeden yaklaşımını hukuka uygun bulmuştur.¹⁰¹ Ceza hukuku açısından da bakıldığında, makul olmayan büyüklükte-yoğunlukta bir parçanın kaynağının gösterilmesi, özel hukuk sorumluluğuna karşın intihal fiilinden cezalandırılmayı engeller. Zira suç ve cezada asıl olan kast olup, fiilin yoruma ihtiyaç duymayacak şekilde net olması zorunluluktur.

Yararlanan eserde yararlanılan esere ilk atıf yapıldığında künyenin (eser sahibi ile eserin adı, basım yeri, sayısı ve tarihi) tam gösterilmesinden sonra aynı esere yapılan sonraki atıflarda kısaltma yapılması, daha önce iktibas belli edildiğinden hukuka uygun kabul edilmelidir.¹⁰²

Özellikle başkasının fikrinin kendi cümleleriyle ifade edilmiş biçimi olan mealen alıntıda ortaya çıkan ifadenin, asıl eser sahibinin görüşünden farklı bir anlama neden olması da hukuka aykırı kabul edilmelidir.¹⁰³

4.5 Eserin ve eser sahibinin adı ile kısmın alındığı yerin açıkça belirtilmesi gerekir. Kuşkusuz Yasa'nın 80. maddesi uyarınca herhangi bir

⁹⁹ Aktaran: Öncü, *age.*, s. 23. (Morant s.111'den naklen).

¹⁰⁰ Aktaran: Öncü, *age.*,s. 23. (Ekrutt, Joachim W.,Urheberrechtliche Probleme BeimZitatvonFilmenundFernsehsendungen, Hamburg, 1973, s.3'den naklen).

¹⁰¹ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018tarihinde alınmıştır.

¹⁰² Çağlayan, *agm.*, 81. paragraf.

¹⁰³ Ateş, *age.*, s.309.

şekildeki icra/temsiller açısından da hak sahibinin adının belirtilmesi gerekir. Eser sahibi, Yasa'nın 1/B maddesi 1/b bendi, 9/1, 10/1, 11 ve 12. maddeler uyarınca tespit edilmelidir. Buna göre eser sahibi dışında sahibinin adı belirtilen eserlerde müstear ad kullanan, konferans ve temsillerde mutad olarak eser sahibi olarak tanıtılan, sahibi belli olmayan eserler için önce eseri yayımlayan, yayımlayan belli değilse çoğaltan veya konferansı veren veya temsili icra ettiren eser sahibi olarak kabul edilecektir. Birden çok eserin bir araya gelmiş olması ve bu eserlerin bağımsız nitelik arz etmesi halinde her bir eser sahibinin kendi, birden fazla kimsenin bir araya getirdiği ve ayrılmaz bir bütün olan eser içinse eseri meydana getiren birlik eser sahibi olarak değer görecektir. Eserin türüne göre sahibinin adı; alışlagelmiş, olağan ve uygun şekilde yapılmalıdır.¹⁰⁴ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 19/10/2004 tarih ve 2004/9987 Esas, 2004/11908 Karar sayılı kararında, davacının kitabından tercümelerle kaleme alınan ve o bölümlerde kaynak gösterilmeyen bir eser için *“Kaynak gösterme olarak belirtilen düşünce “Bitirirken” isimli bölümden de anlaşılacağı üzere bir kaynak gösterme olmayıp, kitabın yazılmasında izlenen yöntemle ilişkin bir belirlemedir. Bir kitabın yazılmasında elbette kaynaklardan yararlanma olabilir. Hatta eserin zenginleştirilmesi, karşılaştırma yapılması bakımından zorunlu ve yarar da sağlayabilir. Böyle bir yöntem izlenirken, alınan düşünce ve örneğin kime ve hangi esere ait olduğuna yollama yapılması yerleşmiş ve zorunlu bir yazım kuralıdır. Aksi halde başkasına ait düşünce ve üretimleri kendinize aitmiş gibi bir sonuç çıkarılmış olur ki, bilim ve yazım kuralları bunu hoşgörü ile karşılamaz.”* belirlemelerine yer vermiş,¹⁰⁵ böylelikle alıntının her bölüm için ayrı ayrı olarak belirtilmesinin zorunluluğuna vurgu yapmıştır. Karar, iktibas serbestisinde öngörülen, yararlanılan kaynağın mutlaka belli edilmesi şekil şartına vurgu yapmıştır.

Burada değinilmesi gereken bir husus ta, yararlanılan eser sahibinin rıza göstermesi halinde alınan özgün kısımlar için iktibas kabul edilip edilmeyeceği değerlendirmesidir. Öğretide yararlanılan eser sahibinin rızasının fiili suç olmaktan çıkaracağı görüşü belirtilmektedir.¹⁰⁶ Türk Ceza Kanunu'nda rızanın cezasızlık sebebi olarak görüldüğüne de işareten, kanaatimizce bilimsel çalışmaların niteliği, gerekleri ve bu çalışmalardan beklenen yararlar göz önüne alındığında, başkasının eseri veya eserinin özgün belirli kısımlarının sahiplenilmesine izin verilmemesi gerekir. Böyle

¹⁰⁴ Nal/Suluk, (Karahana/Saraç), *age.*, s.81.

¹⁰⁵ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

¹⁰⁶ Yaman, *age.*, s.1563.

bir yaklaşım etik değildir. Doğasında süreklilik ve önceki araştırmalardan haberdar olunma gereğini barındıran bilimsel araştırmalar önceki araştırmalar üzerine inşa edildiğinden, yapılan çalışmaların aktarımında yararlanılan kaynakların belirtilmesi esas olmalıdır.¹⁰⁷ Genel itibariyle her suç tipinin belirlenmesinde umumun menfaati bulunsa da, iktibas serbestisinde bu menfaat çok daha özel ve işlevseldir. Bu itibarla rızanın, rıza gösterenin iktibas üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hak olmadığından, kavramın da niteliği gereği intihal fiilini cezasız bıraktığı kabul edilmemelidir.

Uygulamada alıntının belirli olması için bazı yönelimler yer etmiştir. Buna göre, aynen alıntı yapılırken alınan kısımların farklı yazı karakteri ile yazılması, tırnak işareti kullanılması veya parantez içine alınması gerekir.¹⁰⁸ Aynı kelimelerle alıntı yapıldığında tırnak işareti veya girinti yapılarak alıntı belli edilebilir.¹⁰⁹ Uzun bir geçit -kağıttaki üç satırdan fazla metin- olacaksa yeni bir satır ve girinti yapılarak alıntı paragrafın sonuna yazılması gerektiğine de işaret edilmiştir.¹¹⁰

Alıntının hukuka uygunluğu değerlendirilirken, eserlerin niteliği ile kabul edilen bölümün genel ve özel niteliğine de bakmak gerekir. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 17/01/2013 tarih ve 2011/1271 Esas, 2013/873 Karar sayılı kararında, bir kitabın izinsiz senaryolaştırıldığı ve filminin yapıldığı iddiası kapsamında yaptığı değerlendirmede, yerel mahkemenin "... her iki eserde de baba oğul ilişkisi, beklentilerdeki çatışmanın neden olduğu olayların gelişimi, kurgusu, anlatımı, geçtiği sosyal ve coğrafi çevrenin farklı olduğu, davacının romana karakteristiğini veren unsurların filmde intihali düşündürülecek şekilde işlendiğinin kanıtlanamadığı, duygu çatışması, sevginin gösterilmesindeki sorunlar, bunların aile bireyleri üzerindeki etkisi evrensel temalar olduğu için salt her ikisinde de bu tür çatışmaların konu edilmesi yeterli olmayıp bu doğal çatışmalara bağlı bazı duygu ve düşüncelerin aynı sonucun ama farklı üslup, ifade ve kurgu ile anlatılmasının intihali kabule yeterli olmadığı, eserler arasında olayların geçtiği ortam, öykü, olayların kurgusu, gelişmesi farklı olduğu gibi bunları yansıtan öykü ve sinema dilinin de farklı olduğu, dolayısıyla her iki esere orijinalliğini veren unsurların anonim konular olup üzerinde tekel

¹⁰⁷ Uçak/Birinci, *age.*, s. 188.

¹⁰⁸ Bozbel, *age.*, s.183.

¹⁰⁹ 17/07/2019 tarihinde <https://honorcouncil.georgetown.edu/system/what-is-plagiarism/x> sitesinden alınmıştır.

¹¹⁰ 17/07/2019 tarihinde <https://honorcouncil.georgetown.edu/system/what-is-plagiarism/v> adresinden alınmıştır.

oluşturulması mümkün olmayan unsurlara dair olması nedeniyle iddianın kanıtlanamadığı” tespitini haklı bulmuş, bir an için esinlenmenin söz konusu olduğu düşünülse dahi bu şekilde meydana getirilen ve sahibinin hususiyetini taşıyan eserlerde intihalden söz edilemeyeceğine işaret etmiştir.¹¹¹

İlim ve edebiyat eserleri birbirine benzemesi olasılığının güçlü olması ile birbirinden kolay etkilenmeleri beklenebilir. Ancak bu durum, kötüye kullanılmamalıdır. Bu gibi durumlarda dilbilgisel ve anlatımsal bütünlük, ifade ediliş şekilleri, yararlanılan kaynakların aynılığı, cümlelerin başlangıç ve bitirilişlerinin aynı yapıda olup olmadıkları da dikkatle incelenmelidir.

Eser, sahibi ve alınan kısım gösterilirken alıntıda önce veya sonra alıntı belli edilebilir. Ancak genel kural, alıntı yapıldıktan, yararlanmadan sonra dipnota başvurulması¹¹² veya atıf yapılmasıdır. Önemli olan, kaynaktan hangi ölçüde yararlanıldığının tereddütsüz bir şekilde belirtilmesidir. İstendiğinde alıntı yapılan kısma ulaşabilmek, alıntı yapılan kısmın belli edilmesi koşulu için yeterli görülmelidir.¹¹³ Sadece kaynakça kısmında yararlanılan kaynaktan söz edilmesi ise alıntıyı hukuka uygun kılmaz. Zira eserden alınan kısım ve sınırları, alıntı yapılan yerde ve net olarak belirtilmesi gerekir. Nitekim Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 19/03/2013 tarih ve 2014/4128 Esas, 2013/5379 Karar sayılı kararında, uyuşmazlık konusuyla ilgili yaptırılan bilirkişi incelemesinde, “*davacının kitabından yapılan alıntılar kitap sayfaları da tek tek belirtilerek, bazı bölümlerin aynen bazı bölümlerin de kısmen aynen kullanıldığı, dipnot bulunmadığı, yararlanılan kaynaklar listesinin kitabın sonunda sadece liste halinde yer aldığı, davacının isminin de geçtiğini ancak kitabın ismi doğru belirtilmediği gibi atıf yapılan bölüm sayfalarının belirtilmediği, normal alıntı sınırı aşılarak kitabın büyük bölümünün aynen alındığı ve intihal olduğu tespit edildiği*” belirlemelerinin yer aldığı, Mahkemece yapılan değerlendirmede “*emek-zaman ve çaba harcanarak ciddi bir çalışma sonucu elde edilen bilgileri kullanarak oluşturduğu değerlendirmelerin aynen veya kısmen ilaveler yapılarak davalının kitabında kullanıldığının sabit olduğu, bu tür bilgilerin genel bilgiler olduğundan bahisle izinsiz kullanımının mümkün olmadığı, araştırmalar sonucu edinilen görüşü kendine özgü bir*

¹¹¹ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

¹¹² 17/07/2019 tarihinde <https://www.northwestern.edu/provost/policies/academic-integrity/how-to-avoid-plagiarism.html> adresinden alınmıştır.

¹¹³ Bakırman, *age.*, s.67. Atıf yöntemi bu noktada önem taşımamaktadır. (Bkz. Alica (Yavuz/Merdivan), *age.*, s. 1270).

anlatımla ifade ederek somutlaştırdığı, korumanın fikir için değil ifade biçiminin korunduğu” belirtilmiş, Dairece belirtilen tespit ve hukuki değerlendirmeler isabetli bulunmuş, araştırmalar sonucu edinilen görüşün kendine özgü bir anlatımla ifade edilerek somutlaştırıldığı, hukuki korumanın fikir için olmayıp fikrin somutlaşan ifade biçimi için olduğu, dolayısıyla davalının, davacının ismi ve eserine atıf yapmadan kitap bilgilerinin orantısız bir içerikle aynen kullanmasının maddi ve manevi tecavüz oluşturduğu kabul edilmiştir.¹¹⁴ Gerçekten de, kararda da işaret edildiği üzere, alıntılanan parça ile alıntı yapılan çalışma özelliği olmayan bir niteliğe bürünmüşse, ortada artık alıntı değil, bir ihlalden söz edilmelidir.¹¹⁵

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nca da 10/05/2006 tarih ve 2006/4-230 Esas, 2006/288 Karar sayılı kararı karşı oy görüşünde, özetle; 5846 sayılı Yasa’nın 35/son fıkrasında intihalin caiz olmayan aktarma olarak tanımlandığının belirtildiği, “*bir eser yazılırken hangi eserlerden yararlandığı, yazarın adı-soyadı, eserin basıldığı yer, basıldığı tarih ve kaçınıcı baskı olduğu ile alıntı yapılan sayfa numaralarının belirtilmesinin bilimsel ve etik kurallar gereği*” olduğu tespiti yapılmıştır.¹¹⁶

Yine Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 13/06/2013 tarih ve 2012/13496 Esas, 2013/12355 Karar sayılı kararında, ortak ders kitabı için komisyonca oluşturulan ders kitabında sonraki çalışmalarda komisyonda yer almayan davacının adının, daha sonra çıkarılan (tek cilt halinde birleştirilen kitapta), önceki kitap bölümleri yer almasına rağmen yer almadığı ve kaynak gösterilmediği iddiası sonrası Mahkemece, “*davacının eser sahibi olduğu bölümlerin davalıların sahibi olduğu eserde izinsiz kullanıldığı, yine davalıların bir kısmıyla davacının yazarı olduğu kitapta davacının eser sahibi olduğu kısımların eser sahibi olarak davalıların gösterildiği kitapta izinsiz kullanıldığı, sehven de olsa hak ihlali bulunduğu*” belirlemelerini yapmıştır.¹¹⁷

09/11/2010 tarihli İstanbul 1. Fikri ve Sınai Haklar Mahkemesi’nin 2007/136 Esas ve 2010/205 Karar sayılı kararında, bilirkişinin “*bazı bölümlerin aynen bazı bölümlerin de kısmen alınması, dipnot bulunmaması,*

¹¹⁴ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

¹¹⁵ Gökyayla, *age.*, s.287.

¹¹⁶ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

¹¹⁷ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

yararlanılan kaynakların sadece kitabın sonunda liste halinde yer alması, kitabın adının doğru belirtilmemesi, atıf yapılan bölüm sayfalarının belirtilmemesi, normal alıntı sınırı aşılarak kitabın büyük bölümünün aynen alınması” tespitleri sonrasında Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 19/03/2013 tarih, 2011/4128 Esas ve 2013/5379 Karar sayılı kararı ile hükmü onamıştır.¹¹⁸

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 24/02/2014 tarih ve 2012/18892 Esas, 2014/3464 Karar sayılı kararında özetle, davacı vekilinin, “*müvekkilinin kendi birikimi ve kendi fikri emeği ile ...(TTV) DNA SIKLIĞININ ARAŞTIRILMASI* isimli eserini meydana getirdiği, bu eserin uzmanlık tezi olarak kabul edildiği, daha sonra davalıların editör olan diğer davalının dergisinde kendi ilim eseriymiş gibi izinsiz yayınlattıklarını ve haksız yere kendi adlarını kullanarak intihalde buldukları, bir davalı vekilince, müvekkilinin davacının tıpta uzmanlık eğitimi sonrasında kendisinin öğrencisi olduğunu, yetişmesinde katkısının olduğunu ve tezinin önsözünde bu desteğinden bahsettiğini, davacının aynı zamanda tez danışmanı olduğunu, yayınlanan davaya konu makalede davacının isminin yayında en değerli isim olan birinci isim olarak yer aldığından intihal olamayacağını, intihal için davacının isminin yazıda hiç yer almaması gerektiği, oysa davacının referans gösterildiği belirtilmiş, Mahkemece davalıların davacının hazırlamış olduğu eser niteliğindeki tezi ile ilgili olarak davacının izni alınmadan yazılı anlaşma yapılmadan tezin makale haline getirildiği, işlenip yayına sunulduğu, tüm davalıların makalede adlarının yer aldığı, buna hiçbir itiraz etmeyip sahiplendikleri, ... editörün dergisinde yayımlandığı, müteselsil sorumluluk bulunduğu değerlendirmelerinin yapıldığı dosya ile ilgili olarak, 2001 yılında meydana getirilen 46 sayfalık Tıpta Uzmanlık Tezinin...dışında diğer davalılar tarafından ve davacının izni olmaksızın makale haline getirilerek dergide yayımlattıkları, 5846 sayılı Yasa'nın 21,22,23. madde(işleme-çoğaltma-yayma) haklarının ihlal edildiği, eylemin eserin izinsiz işlenmesi suretiyle gerçekleştirilmesi nedeniyle intihal olarak vasıflandırılmasının mümkün olmadığı, davaya konu makalede davacının adının da yazılmasının 5846 sayılı Yasa'nın 21,22,23. ve izinsiz umuma arz ile eser sahipliğinin tespitine dair 14 ve 15. madde ihlallerini ortadan kaldırmayacağı, ...” belirlemeleri ile temyiz itirazlarını reddederek kararı onamıştır.¹¹⁹ Bu haliyle işlenme eserlerde salt hak sahibinin adının da

¹¹⁸ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

¹¹⁹ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

yazılmasının diğer hak ihlallerine engel olamayacağına işaret edilmiş, eseri yaratanın kimliğine özel bir önem atfedilmiştir.

İktibasın belli olacak şekilde yapılması hukuka uygunluk kriteri olmakla, alıntı yapılan yeri göstermesi bakımından yayınevi adının da belirtilmesi, yine yazarın görüşünün değişip değişmediğinin tespiti açısından eserin basım tarihi ile kaçınıcı basım olduğunun belirtilmesi doğru bir yaklaşım olsa gerekir.¹²⁰

4.6Eser gruplarına göre bazı cümle-fıkra veya parçaların iktibasa konu edilebilmesi, yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir nev'inden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması veya güzel sanat eserlerinin bilimsel konferans veya derslerde projeksiyon vs. ile gösterilmesi, güzel sanat eserlerinin ilim ve edebiyat eserine konulması. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 31/12/1976 tarih ve 1976/4836 Esas, 1976/5782 Karar sayılı ve davalının "umuma mal olmuş ilmi ve edebi konuların açıklamalarında birbirine benzerlik ve yakınlık bulunması tabiidir." savunmasının yer aldığı kararında, özetle; "*iki eser arasında matbaa tertip ve baskı yanlışlıklarına varıncaya kadar aynen yayınlandığı eseri için iktibasa rağmen kaynak olarak hiç göstermediği ve her iki kitap arasında pek çok benzerlikler olduğu, davalının davacıya ait bu karma işleme eserinden geniş ölçüde nakiller yapıldığı*" tespitlerini hukuka aykırı bulmamıştır.¹²¹ Karar, alıntıda geniş nakillerin hukuka uygunlukta şüpheyi artırdığına işaret etmektedir.

Müzik eserlerinde ise görüldüğü üzer alenileşme yeterli olmayıp, bir musiki eserine alıntıda bu eserin yayımlanması da gerekmektedir.¹²² Diğer yandan belki de musiki eserlerinde esere özellik kazandıran en önemli öğe olan melodinin alıntı yapılmasından söz edilmediğinden, Yasa'da alıntı yapılan hallerinin sınırlı olduğu düşüncesi de göz önüne alındığında, melodinin alıntıya konu edilemeyeceği ileri sürülmüştür.¹²³ Oysa musiki eserindeki melodi de (sadece bazı tema, motif, pasaj, fikirleri yönünden) iktibasa konu edilebilmelidir.¹²⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 03/04/2006

¹²⁰ Çağlayan, age., 79. paragraf.

¹²¹ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

¹²² Gökyayla, age., s.291.

¹²³ Gökyayla, age., s. 291; Melodi, Troller tarafından "*Seslerin birbirlerini izleyen ve müzik eserinin öbür unsurlarından (ritm, armoni) çözüldüğü halde bağımsız olarak varlığını sürdüren ünite*" olarak tanımlanmaktadır. Bkz. Aktaran: Ayiter, age., s.165-166 (TROLLER, II, s.688 ve not 263'ten naklen).

¹²⁴ Erel, age., s.172.

tarikh ve 2005/3742 Esas, 2006/3428 karar sayılı kararında, salt müzik eserinin nakarat kısmındaki melodinin başka bir müzik eserinde fon müziği olarak kullanılmasını iktibas sınırlarının aşılması için yeterli görmemiştir.¹²⁵ Güzel sanat eserlerinin de (söz gelimi bir fotoğrafın açıklama amacıyla bir bilimsel esere alınmasında olduğu gibi) alıntıya konu edilebileceği yine Yasa gereğidir. Ancak bir kişinin eser niteliğinde olsun veya olmasın kendi görüntüsünü içeren fotoğrafı veya resminin herkesin erişimine açılmasının, ölümünden 10 yıl sonraya kadar 86. madde kapsamında da değerlendirilmesi gereği gözden kaçırılmamalıdır.¹²⁶

Konuyla ilgili yargı kararlarına bakıldığında; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 26/06/2013 tarih ve 2012/7215 Esas, 2013/13341 Karar sayılı kararında, A.C.'nin albümündeki "C..." isimli müzik parçasının güftesindeki 6 mısranın müvekkilinin muvafakati olmaksızın şiirden aynen alınarak kullanıldığı, şarkının sözlerinin diğer davalı İ. C. tarafından yazıldığı bilgisinin bulunduğunu, ... ve ...televizyon kanallarında bu şarkının yayımlandığı iddiasıyla yapılan ve davalı İ. C. vekilinin, söz konusu eserin noterde tasdik ettirildiği, telifin müvekkiline ait olduğu ve aynı tarihte notaya dönüştürülerek alenileştiği, şiirin edebi nitelikte olmadığını, kullanılan kelime ve dizinlerin halk arasında her zaman kullanılan anonim dörtlükler olduğu savunmasıyla yapılan yargılama sonrası Mahkemece, söz konusu şiirin davalılarca ve davacının şiirinden açıklama yapılmadan, davacının adından da bahsedilmeden intihal suretiyle oluşturulan "S..G... C..." adlı eserde kullanıldığı kabulüyle kısmen kabul kararını yayıncı kuruluşla ilgili olarak kısmen bozmuştur.¹²⁷

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 05/03/2014 tarih ve 2013/11370 Esas, 2014/4205 Karar sayılı kararında, özetle davacı vekilinin, müvekkilinin 1996'da bestelediği "i...-e... g... y..." isimli müzik eserinin davalılarca "S. H." adlı kasette sözleri değiştirilerek, bestecisi A. Y. gösterilerek telif hakkına tecavüzde bulunulduğunu iddia ettiği, davalı vekilin, söz ve müzik sahibi H. A.'nın kendilerine izin verdiği, piyasa sürüldükten sonra eser sahibi olduğu iddia edilen A.Y'den de izin alındığının belirtildiği, Mahkemece, belirtilen eserin sözleri değiştirilerek bestesinin aynen alınması suretiyle "B..a..." isimli eserin meydana getirildiği ve intihal bulunduğu, eserin sekvens (basamak melodi) bir müzik motifıyla bestelenen basit ve kolay denebilecek bir yapıda olduğu, anonim olmadığı, davacının eserin

¹²⁵ Aktaran: Alıca (Yavuz/Merdivan), *age.*, s.1279.

¹²⁶ Ayiter, *age.* s.89; Öztan, *age.* s.769.

¹²⁷ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

notalarının aynen daha önce başka anonim eserlerde mevcut olduğuna dair somut nota sunulmadığı, sadece beste hesabıyla intihal hesabı yapıldığı kanaatine varıldığı, davalının sözleri kullanmaması nedeniyle bunun için tazminat verilmediği, 5846 sayılı Yasa'nın 14. maddesi uyarınca davacının ismi belirtilmediğinden manevi hak ihlali bulunduğu, bu ihlalin aynı zamanda bir haksız rekabet olduğu değerlendirilmeleri sonucunda sadece hükümle gerekçe arasında çelişki olduğundan bahisle bozma kararı vermiştir.¹²⁸

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 28/06/2013 tarih ve 2011/12752 Esas, 2013/13684 Karar sayılı kararında; davalının hikayelerin farklı, benzerliğince töre hikayesi olduğunu belirttiği savunması sonrası, özetle; “öykü, tema, kahramanlar, olayların akışı, gelişimi somut şekilde ortaya konarak taslak bir senaryonun oluşturulduğu, bu çalışmanın belli bir fikri emekle orijinallik gösterdiği, 5846 1/b ve 2 uyarınca edebiyat eseri olduğu, eserin korunması için bitmesinin şart olmadığı, her ne kadar “Berdel” hikayeleri yaygın ise de, davacıya ait hikaye ile davalı tarafından prodüksiyonu yapılan hikaye arasındaki isimler, mekanlar, birtakım durumlar değiştirilse de ana karakterler, hikaye gelişimi, matematiği, çalışmalar ve hatta bazı detaylar arasında benzerlik bulunduğu, davalının prodüksiyonunu yaptığı dizinin davacıya ait film hikayesinden yola çıkılarak işlenip uzatıldığı ve dizi film haline getirildiğinin bilrkişice belirlendiği, intihal için eserin birebir alınmasının zorunlu olmadığı, somut ifadeye dönüşen temel unsurların davalı yapımı dizide izinsiz kullanımının 5846 sayılı Yasa'nın 68. maddesi uyarınca tecavüz oluşturduğu, eserin davalı şirketin yapımını diğer davalının senaristliğini yaptığı dizide işlenerek izinsiz kullanımının 5846 sayılı Yasa'nın 15, 21 ve eserde değişikliği yasaklayan 16. maddesine aykırı olduğu” değerlendirmelerini içeren kararı onamıştır.¹²⁹ Bu karar, intihalde sahiplenilen somut ifadeye dönüşen temel unsurların bulunmasının yeterli olduğu ve eserin birebir alınmasının zorunlu olmadığına vurgu yapmıştır.

Yine Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 21/03/2014 tarih ve 2012/16784 Esas, 2014/5600 Karar sayılı kararında, özetle; “Davacı vekilinin, müvekkilinin yüklü harcama ile kozmetik-parfümeri alanında 2007 yılında reklam kampanyası başlattığı, çekilen reklam filminin ... Dergisi'nde ve birçok ülkede televizyon-sinema-başka mecralarda yayımlandığı, reklam

¹²⁸ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

¹²⁹ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

filminin sinema eseri olduğu, reklam ajansı ile imzalanan sözleşme gereği mali ve manevi hakları kullanma yetkisinin müvekkiline ait olduğu, bu reklam filminin sahne tasarımı, koreografi, tema, senaryo, dekor, kostüm, kurgu, imaj, ana karakterleri gibi başlıca tüm karakteristik özellikleri aynen taklit edilerek ve iltibaslar yapılarak “G...B..” adlı duvar boyası reklamında kullanıldığı, işleme-çoğaltma-yayma-umuma iletim-temsil gibi mali haklarla eserin umuma arz-eser sahibi olarak tanıtılma-eserde değişikliği men haklarının ihlal edildiğinin öne sürüldüğü, davalılardan ... Reklamcılık A. Ş. vekilinin, eserin özgün olmadığı, içerdiği unsurların daha önce pek çok reklamda kullanılmış olduğu, bu senaryonun davacının reklam filminin yayınlanmasından iki yıl önce B.T. tarafından hazırlandığını ve hakların müvekkili tarafından satın alındığı, iki reklamın birbirinden farklı olduğu, benzerlik olsa da müvekkilinin reklam filminin daha eski olduğu iddia ve savunmalarının yer aldığı bir uyuşmazlıkta, mahkemece 5846 sayılı Yasa’nın 5. maddesi anlamında eserin söz konusu olduğu, davacının sadece mali haklarının bulunduğu, zira eseri meydana getiren olmadığı, mali hakları kullanan sıfatı bulunduğu, manevi tazminat isteyemeyeceği, iki davalının müteselsilen sorumlu oldukları, esinlenmeyi aşar şekilde taklit düzeyinde intihalin söz konusu olduğu değerlendirmesinde, delillerin değerlendirilmesinde isabetsizlik görmemiş, sadece onaysız birtakım görüntüler için araştırma eksikliğinden karar bozulmuştur.¹³⁰ Kanaatimizce karar, karma yapısı ve mali nitelikleri itibarıyla sinema eserlerinin başka bir sinema eserine alınması açısından alıntının son derece dar yorumlanmasına, hatta olanaksız olduğuna işaret etmektedir. Karar, sadece mali hak sahibi olan bir kişinin başvurusunda intihal belirlemesi açısından da dikkat çekmektedir.

Tüm belirtilen bu durumlar karşısında; iktibasın genel sınırını çizen 35. maddenin; alenileşmiş herhangi bir eserin müstakil bir ilim ve edebiyat eserine alınmasında bazı cümle ve fıkraların alınması, yayımlanmış bir müzik eserinin müstakil bir müzik eserine alınmasında en fazla tema, motif, pasaj, fikir gibi parçalarının alınması, alenileşmiş bir güzel sanat eseri veya diğer herhangi yayımlanmış bir eserden ilim eserine ancak konuyu aydınlatmak ve amacın haklılığını aşmayacak boyutta yararlanılması, bilimsel konferanslarda veya derslerde alenileşmiş güzel sanat eserlerinin projeksiyon gibi bazı araçlarla ve konuyu aydınlatma amacıyla gösterilebileceği serbestilerinin sağlandığı, belirtilen hususların hak sahipliğine getirilen sınırlamalar olması karşısında iktibasın neredeyse

¹³⁰ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

zorunlu olması hususu göz önüne alındığında iktibasın işlevsiz hale getirilmemesi ancak özellikle yararlanılan eserin alenileşmesi, yayımlanması hususlarında tavizsiz, eserin bütününe alıntıya konu edilmesi hususlarında ise dar yorum yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. İktibas yapıldığının belli edilmesi ve ilim eserlerinde eser adı, sahibi ve alındığı yerin belirtilmesinin de ayrıca arandığını belirtmek gerekir. Yasa'nın 4. bent uygulamasında, bir güzel sanat eserinin bilimsel konferans ve derslerde belirli araçlarla gösterilmesi caiz olup, konferans veya dersin kamuya açık olması halinde bu güzel sanat eserinin aslının teşhirinde de Yasa'nın 40/II. maddesi şartları aranmalıdır.¹³¹

5. İntihal Sayılmayan Haller

Öncelikle intihal için başkasının eserinden bir sahiplenme söz konusu olmalıdır. Bu anlamda bir heykeltraşın daha önce kendisinin yaptığı heykelin aynısını yapması gibi durumlarda intihal söz konusu olmasa da, Alman Hukuku'nda "kendinden intihal" kavramıyla açıklanan bu gibi fiiller, bir sözleşmeden kaynaklanan yükümlülük söz konusu ise sözleşmeye aykırılık olarak kabul edilebilir.¹³²

Yukarıda (Bölüm 4.4'te) belirtildiği üzere her yolsuz iktibas intihal değildir. Söz gelimi kaynak göstererek makul ölçüleri aşan alıntılar yolsuz iktibas olmasına rağmen kaynak gösterildiği için intihal sayılmaz. Yine Üniversitelerarası Kurul Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nin 4. maddesi ile (aynı paralellikte Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nin 4. maddesi), intihalin "Başkalarının özgün fikirlerini, metotlarını, verilerini veya eserlerini bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseri gibi göstermek" şeklinde tanımını yaptıktan sonra, sahtecilik (Gerçekte var olmayan veya tahrif edilmiş verilerden yararlanmak.), çarpıtma (Araştırma kayıtlarını veya verilerini tahrif etmek, araştırmada kullanılmayan cihaz veya materyalleri kullanmış gibi göstermek.), tekrar yayım (Mükerrer yayınları ayrı yayın gibi sunmak.), dilimleme (Araştırma sonuçlarını araştırma bütünlüğünü bozacak biçimde ve uygun olmayan biçimde parçalara ayırıp birden fazla yayımlamak.), haksız yazarlık (Aktif katkısı olmayanları dahil etmek veya olan kişileri dahil etmemek, yazar sıralamasını gerekçesiz ve uygun olmayan şekilde değiştirmek, aktif katkısı bulunanları sonraki yayında baskıdan çıkartmak.) hallerini başlıca bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine

¹³¹ Alica (Yavuz/Merdivan), *age.*, s. 1281.

¹³² Tekinalp, *age.*, s. 158.

aykırılık fiilleri olarak sıralamıştır. 5846 sayılı Yasa'da (71. maddede) suç fiili ve aynı zamanda belirtilen yönergelerde bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine aykırılık olarak da kabul edilen intihal, kendisine ait olmayan ve hususiyet taşıyan fikirleri, yazıları, ifade ediliş şekillerini kendisininmiş gibi dış dünyaya sunmaktır. Bir kişinin başkasına ait bir eserin hususiyet taşıyan kısmını alması halinde bunu bilmediğini ileri sürmesi hayatın olağan akışına aykırıdır. Yani bir diğer eserden yararlanırken o eserin tümünü veya hususiyet taşıyan bir kısmını kendisine aitmiş gibi göstermede manevi unsurun bulunmadığını ileri sürmek inandırıcı değildir. Ancak bazı özellikli durumlarda intihal kabulü hakkaniyete uygun düşmeyebilir. Kaynak gösterirken acemilik veya dikkatsizlik sonucu kaynaktaki bir unsuru unutmaya veya maddi hata, kaynak göstermeyi gerektirmeyecek genel bilgi veya kabuller için atıfta bulunulmaması bu hallere örnek gösterilebilir.

Konuya ilişkin yargı kararlarına bakıldığında; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 10/05/2006 tarih ve 2006/4-230 Esas, 2006/288 Karar sayılı karar içeriğinde ve intihal iddiasının ele alındığı bir uyuşmazlıkta karşı görüş uyarısıyla, özetle "Kişilik haklarının ihlali açısından TMK 24 ve BK 49 açısından temel öge hukuka aykırılık olup, hukuka aykırılık oluşabilmesi için öze ilişkin (Gerçeklik, güncellik ve kamu yararı (toplumsal ilgi), şekle ilişkin koşul ise anlatımda ve konunun sergilenişindeki ölçülülüktür." belirlemeleri yer almıştır.¹³³

Davacı vekilinin, müvekkilinin antik Likya ve Pamfilya (Antalya vilayeti) coğrafi bölgelerinde Kültür ve Turizm Bakanlığı izniyle yaptığı çalışmalar sonucu elde ettiği buluş niteliğindeki bilgileri davalının kendi fikri gibi kullanmaya başladığı, davaya konu intihal eyleminin MNARA isimindeki antik kentin yerinin bilimsel metotlarla saptanması meselesine dair olduğu, müvekkilinin bu kentin ... köyünün 10 km güneydoğusundaki Kavak Dağı'nın üstündeki ören yerinde bulunduğu dair görüşünün harita ve makalelerinde yayımladığını, davalının 2002-2003 yıllarında yapılan araştırma sonuçları toplantılarında müvekkiline ait bu görüşü kendi görüşü olarak ortaya koyduğunu belirterek intihal iddiasında bulunduğu, Mahkemece, bozmaya uyularak davacının 2001 yılında basılan E.A. adlı süreli yayınının 33. sayısında ve davacının aynı dergide ve davacının aynı dergideki Almanca makalenin 156. sayfasındaki haritada kırmızı nokta ile Mnara kentinin Kavak Dağı'nın üzerinde olduğu buluşunun davalı tarafından 2002 yılındaki makalesinde tanımladığı yerin davacının buluşu ile

¹³³ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

aynı yere işaret ettiği, yayın sırasında davacı tarafından bulunduğu dair bir isim belirtilmediği gibi kendisi tarafından bulunduğu görüşüne yer vererek intihal yaptığı değerlendirmeleri ile kısmen kabul kararı verdiği bir uyuşmazlıkta Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 23/09/2013 tarih ve 2012/18307 Esas, 2013/16333 Karar sayılı kararında, özetle, “hususiyet yani anlatım biçiminin kendini üslupta göstereceğini belirtmiş, eser sahibine ait fikri hak koruması hangi biçimde tanımlandığı, açıklandığı, şekillendirildiği veya eserde yer aldığına bakılmaksızın, fikir, usul, yöntem, sistem, işletme metodu, kavram, prensip, keşif ve buluşları kapsamayacağı, koşulları varsa bu gibi buluş, yöntem ya da keşiflerin patent, faydalı model, haksız rekabet hükümlerine göre korunabileceği, somut olayda davacının makalesinde açıklanan Mnara antik kentine ait tanımlama ve bu kentin haritada gösterildiği işaret noktası dışında söz konusu makalede ifade edilen ve davacının hususiyetini taşıyan bilimsel metnin de davalı tarafından 2002 yılında yayınlanan makalede izinsiz olarak 5846 sayılı Yasa’nın 35. maddesine aykırı olarak alındığına dair bir tespit bulunmadığı, davalının eyleminin sadece davacı tarafından daha önce bilimsel yöntem ve araştırma sonucu bulunan ve coğrafik olarak işaretlenen antik yerleşim yerine dair belirlemenin davalı tarafından yayınlanan makalede davacı buluşu olduğundan bahsedilmemesinden ibaret olduğu, 5846 sayılı Yasa 1/B ve 2 maddelerinden kaynaklanan eser sahipliğine dayalı bir iddianın somut uyuşmazlıkta tartışma yeri bulunmadığı halde, yazılı gerekçe ile 5846 sayılı Yasa’nın 35 ve 67. maddelerinden bahisle manevi tazminata hükmedilmesinin isabetli olmadığı” değerlendirmeleri yer almıştır.¹³⁴ Kanaatimizce karar, salt bir işaretin/bilginin intihale konu edilemeyeceğine işaret ederek, haklı olarak ifade ediliş şeklinin önemli olduğuna vurgu yapılsa da, her somut olayın özelliğine göre teknik bilgilerin belirli bir plan dahilinde sıralanıp ileri tarih-sosyoloji bilgisi ve bilimsel yorum yöntemleri ile önemli bir bilgi elde edilmesi, bu bilginin kendine özgü anlatımla ifade edilmesi halinde bu hususiyet taşıyan belirlemelerin iktibas serbestisi kapsamında hukuka uygunluğunun değerlendirilmesi gerekir.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin 12/03/2014 tarih ve 2012/11315 Esas, 2014/4768 Karar sayılı kararında, daha önce hazırlanan projenin başka bir projeye birleştirilerek ihaleye çıktığı, karakteristik özelliklerin aynı olduğu iddiası sonrasında yaptırılan bilirkişi incelemesinde, coğrafi ve jeolojik koşulların zorunlu kıldığı karakteristik verilerin söz konusu olduğu projede coğrafi yapı ve teknik zorunluluktan kaynaklanan kamuya mal

¹³⁴ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

olmuş bu verilerin intihale yol açmayacağı, projenin dil ve yazıya aktarılmış somutlaşmış ifade biçimi yönünden alıntı, haksız yararlanma olmadığına karar vermiştir.¹³⁵ Burada da yargı, haklı olarak teknik zorunluluklardaki aynılığın intihal için yeterli olmadığına işaret etmektedir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 29/01/2003 tarih ve 2003/4-47 Esas, 2003/37 Karar sayılı kararında, özetle, daha önce yaptırılan bilirkişi incelemesinde iki eser arasında planda benzerliklerin bulunduğu ancak içeriklerin farklı olduğu, intihal izlenimi bulunmadığı, bibliyografyaların farklı olduğu, yanıltıcı aktarma işleminin asıl kaynak sözlükten kaynaklandığı, verilerin çözümlenmesinde izlenen yöntemler arasında intihal iddiasını doğrulayacak kanıtlar bulunmadığı hususlarına da işaret edilerek; gerçekte intihal bulunmadığı halde dilekçelerle ve günlük bir gazetede yayımlanmasını sağlayarak davalıyı intihal yapan bir akademisyen durumuna düşürmenin kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğu, hak arama özgürlüğünün sınırsız olmadığı, bu hakkın kişilerin aleyhine ve kötüye kullanılmaması gerektiği, Anayasa'nın 36. maddesinde meşru vasıta ve yollardan yararlanmak suretiyle hak arama özgürlüğünün bulunduğu, mahkemece yaptırılan bilirkişi incelemesinde bazı başlıkların benzer olmasının bu tür çalışmalarda izlenen ortak yöntem olması nedeniyle birbiriyle aynılık iddiasını haklı çıkaramayacağı belirlemelerine de yer verilmiştir.¹³⁶

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 02/10/2013 tarih ve 2013/11-30 Esas, 2013/1426 Karar sayılı kararında, davalı tarafından ... Dergisi'nin 2004 yılındaki sayısında müvekkiline ait eserde yer alan kısımların aynen makalesine alındığı, bu makalede makaleye konu sahanın bitkileri üzerinde ilk kez çalışıldığı, müvekkilin 9 yıl önceki çalışmalarının yok farzedildiği, kaynaklar kısmında müvekkiline yer verilmediğini, bu alanda ilk çalışmayı yapan akademik ünvanlı kişi olduğu için üzüntü duyduğu, bu alandaki çalışma ile ilgili davalıya daha önce elektronik posta ile e-mailler gönderildiğinden bu hususu bildiği, davacının TÜBİTAKla yapılan sözleşme nedeniyle yaptığı çalışmayı TÜBİTAK'a teslim etmiş olduğu, müvekkili tarafından 76 bitki tespit edildiği halde davalının kendi tespit etmiş gibi yazdığı, çalışmanın ilk kez kendisi tarafından yapıldığının beyan edildiği, müvekkili tarafından bitki örtüsü için 8 bitki birliği ve 2 grupman tespit edilmesine rağmen davalının bu birliği kendisinin bulduğunu belirttiği,

¹³⁵ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

¹³⁶ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

davalının davacının sadece aynı alanın kıyı şeridinde bulunan kumullar üzerindeki bitkiler üzerinde çalıştığını, çalışma yapılan alanların farklı olduğunu, davalı müvekkilinin çalışma alanının daha geniş olduğu, davacının çalışması yayınlanmadığından iltibasın söz konusu olamayacağı, davacının 5846 sayılı Yasa'nın 9. maddesi kapsamında bir müşterek çalışma ve proje raporu olduğu savunmasının yapıldığı, Mahkemece, davalının eserinde davacının eserinden herhangi bir şekilde iktibas yahut intihalde bulunmadığı, davacı tarafından yapılan çalışmanın davalı tarafından eserinde bahsedilmemesinin bilimsel olarak yeterli kaynağı tüketmediği biçiminde değerlendirilmesi gerektiği, usulsüz alıntı olmadığı, davacının çalışmasının 5846 sayılı Yasa'nın 9. maddesi kapsamında bir müşterek çalışma olduğunun değerlendirildiği, temyiz incelemesinde, 5846 uyarınca keşif, icat, bilimsel muhteva gibi fikirlerin değil, bunların ifade ediliş biçiminin korunmakta olmasına, davacının meydana getirdiği rapordaki ifade ediliş biçiminin sonraki makalede hususiyeti de içerecek şekilde intihal edilmediğinin bilirkişi raporu ile belirlendiğinden bahisle sadece bir itiraz dışında diğer temyiz itirazlarının reddedildiği, kabul edilen itirazınsa, davacının bir çalışma raporu hazırladığı, bu çalışmadan 8 yıl sonra davalı tarafından yazılan makalede "*daha önce bu bölgede floristikal incelemenin yapılmamış*" olduğundan söz edildiği, oysa e-mail örneklerinden davalının davacıdan 1994 yılında rapor suretini talep ettiğine göre kendisinden önce bu alanda çalışıldığını bilmesi gerektiği, her ne kadar manevi tazminata dayanak 5846 sayılı Yasa gösterilmiş ise de, davacı derin üzüntüsünü ileri sürmüş olmakla, Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda düzenlenen kişilik haklarının bir parçası olarak davacının bilimsel kişiliğinin bir parçası olarak davacının bilimsel kişiliğine karşı da haksız eyle nedeniyle manevi tazminat davası olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceğinin HUMK 76 uyarınca mahkemece değerlendirilmesi gerektiği, kişilik haklarına saldırı oluşturup oluşturmayacağı değerlendirmesi yapılmadan karar verilmemesi gerektiği noktasında olduğu, Mahkemece bu bozma kararına karşı kişilik haklarına saldırı nedeniyle tazminat talebi bulunmadığı gerekçesiyle direnildiği, Genel kurulca 1086 sayılı HUMK 76 (6100 sayılı HMK 33) uyarınca hukuki niteleme ve uygulanacak kanun maddesinin tespitinin hakime ait olduğu, dilekçeye bakıldığında, intihal iddiasının yanında, kendi çalışmasını yok farzeden açıklamalar nedeniyle elem duyduğunun da ifade edilmiş olduğu, bu nedenle temyiz incelemesindeki değerlendirmenin isabetli olduğu, intihalin bulunmadığı ancak önceki çalışmasının yok farzedilmesinden de bahsedildiği için ve maddi gerçekliği göre kişilik

haklarına saldırı kabulü gerektiği kanaatine ulaşılmıştır.¹³⁷ Kararlar, salt benzerliğin intihal için yeterli olmadığına, yine yaratıcı ilmi çalışmalarda yeterli kaynak tüketilmemesinin tek başına intihale neden olmayacağına işaret etmektedir.

Danıştay 8. Daire, 05/03/2010 tarih ve 2009/4222 Esas, 2010/1110 Karar sayılı kararında, özetle; K.. Üniversitesi'nde yardımcı doçent olan davacının ... üniversitesince doktora derecesinin intihal nedeniyle iptali işleminde, ... bilirkişi incelemesinde doktora tezinin yazımı aşamasında referans hataları, düzensizlik ve özensizlikten kaynaklanan hatalar bulunduğu, söz konusu fiilin intihal olarak değerlendirilemeyeceğine işaret edildiği¹³⁸ görülmüştür. Bu karar, idari yönden hataların yaptırıma tabi olmaması gerektiğine işaret etmektedir.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 08/02/2018 tarih ve 2016/7501 Esas, 2018/879 Karar sayılı kararında; özetle, intihal iddiasının tartışıldığı bir davada bilirkişinin, yararlanan eserin yararlanan eserden istifade ettiğinin sayfa numaraları da gösterilerek açıklandığı, dipnot atıflarının özensiz olduğu, öncelik sırasının değiştirildiği, bazı bilgilerin hatalı aktarıldığı, dipnotlarda davacının kitabının kaynak gösterilmediği, açık intihal kastının bulunmadığı ve fakat 35. madde uyarınca usulüne uygun atıf yapılmadığı görüşü sonrası verilen kısmen kabul kararı sonrası, bilirkişi raporunda benzerliklerin neler olduğunun somut olarak belirtilmediği, dipnot düzensizliğinin iktibas serbestisine aykırılık teşkil edecek şekilde kaynak bildirme olup olmadığı hususlarında açıklama yapılmadığını belirtmiştir.¹³⁹

Bunların yanında Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 24/09/2018 tarih ve 2016/14735 Esas, 2018/5691 karar sayılı kararında, özetle, bir festival sırasında izinsiz olarak bir sinema eserinin kısmen gösterilmesinde Yasa'nın 5. maddesi uyarınca sinema eserlerinin bağımsız eser olmaları nedeniyle 35. madde kapsamında iktibasa konu olamayacakları, 37. madde uyarınca haber istisnası kapsamında değerlendirilebilmesi için de yine günlük olaylarla bağlantılı bir haber içinde ve bilgilendirme amaçlı olması, alınan miktarın makul ölçüde olması gerektiği, film oyuncusuyla söyleşinin günlük olaylarla bağlantısı olmaması nedeniyle söyleşi esnasında filmin bazı kısımlarının

¹³⁷ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 19/05/2018 tarihinde alınmıştır.

¹³⁸ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 03/06/2018 tarihinde alınmıştır.

¹³⁹ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 09/03/2019 tarihinde alınmıştır.

halka gösterilmesi gerekliliği bulunmadığından bahisle iktibas serbestisi kapsamında değerlendirmemiştir.¹⁴⁰

Belirtilen kararlardan da anlaşılacağı üzere, bir fiilin intihal olarak değerlendirilebilmesi için, özellikle ifade ediliş şekli itibariyle yoğun bir aidiyet aldatmasının bulunmasına işaret edilmektedir. Genel anlatımlar veya bilgiler, -kaynağa ilişkin olmayan- konuyla ilgili kaynak tüketimindeki eksiklikler, anlaşılabilir veya yanlış yönlendirmeyen özensiz-hatalı yazımlar, basit benzerlikler, salt kamuya mal olmuş veriler, yöntemler, teknik özelliklerin kullanılmasında intihal iddiasının manevi unsur yönünden kabul görmesinin çok zor olduğu söylenebilir.

Sonuç

Alıntı, başkasına ait bir fikrin (cümle/fıkra/motif/tema/pasaj/parça olarak) çoğunlukla ifade ediliş şekliyle beraber, bazen de mealen ve belirli bir amaçla başka bir esere veya fikri çalışmaya amacın haklı kılacağı yoğunlukta (makul ölçüde) aktarılması/alınması/kabul edilmesi/işlenmesi olup, bu yolla genelde yeni bir fikir elde edilmekte, görüş ortaya konmakta veya eleştiri yapılmaktadır. Yasa, bilimsel çalışmaların özelliği ve gereği olarak alıntı yapılmasını hak sahibinin iznine her ne kadar tabi tutmamış ise de, belli edilmek şartıyla (usulüne uygun atıf/yollama ile) alıntının amacın gerçekleştirilmesine yeter ve fakat yoğunluk olarak bununla sınırlı kalınması (makul olma) koşullarını şart koşmuştur. Yasa, ilim eserlerine alıntıyı bazı cümle veya fıkralarla sınırlandırmamıştır.

Bir eserden yararlanma kimliğini taşıyan alıntıda eserin tümünün aynen ve ifade ediliş şekliyle alınması hukuka aykırı olmalıdır. İşlenme eserler yönünden gerekli koşullar ayrı tutulmalıdır. Bir eleştiriye de konu olsa, yararlanılan eserden kısımlar alınarak sonuca gidilmelidir. Başka eserden yararlanılan kabul, ancak alıntı kriterlerini taşıyorsa iktibas serbestisinden söz edilebilecektir.

Alıntının hukuka uygunluğunun belirlenmesinde alıntı yapılan kısmın-parçanın-bölümün kısalığı-uzunluğunun yanında alıntı yapılan eserdeki yoğunluğu ve işlevi ile kaynak esere olan oranına da bakılmalı, farklı bir şekil tercih edilse de alıntı yapılan fikrin sahibi ve eserin adı, alıntı yapılan yer/bölüm çok açık bir şekilde, duraksamaya yer bırakmaksızın belirtilmelidir. Alıntının salt birebir aynı cümle veya paragrafın, kısmın, motifin alınması olmadığı, bu nedenle genelleme yapılırken başvuru

¹⁴⁰ Karar, Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı) veri tabanı aracılığıyla, kazancı.com adlı web sitesinden 27/01/2019 tarihinde alınmıştır.

alıntılarda da uygun cümlelerle hangi kısımların nereden alındığının açık şekilde belirtilmesi gerekmektedir. Doğrudan eserde yer verilmesi de, başkasının fikrinden yapılan çıkarımlarda dahi, yararlanılan kaynak esere atıf yapılmasının başta saygı, sorumluluk ve etik anlayış icabı olduğu bilinmelidir.

Alıntı ile hak sahibinin mali haklarına gelebilecek makul bir ilgi eksikliği ve mali azalma, hak sahipliğine getirilen sınırlamalar kapsamındadır. Bu nedenle alıntıda hukuka uygunluk kriterleri, hak sahiplerinin hem mali hem de manevi haklarını korumaktadır. Kaynak eserin en azından alenileşmesi gereği ile adın belirtilmesi manevi haklar kapsamında değerlendirilen hususlardır. İktibas yapılırken başkasına ait hususiyet taşıyan ifade edilmiş şekillerinin sahiplenilmesi, kaynak gösterilmemesi, henüz alenileşmeyen bir eserden kısımlar alınarak bunun umuma arz edilmesi, yetersiz-yanlış veya aldatıcı nitelikte kaynak gösterilmesi hallerinin suç fiili olarak tanımlandığını da belirtmek gerekir.

Genel anlamda sahip olunmayan eserden sahiplenilen kabul olarak tanımlanabilecek intihalde ise eserin aidiyetine yönelik bir ihlal söz konusudur. İntihalde eserin aidiyetiyle ilgili sorun olmakla, her hukuka aykırı kabulün intihal olarak değerlendirilmediği söylenebilir. İntihal iddiası kapsamında sahiplenilen kısmın dilbilgisel özellikleri ile yararlanan eserin özellikle eklenen bölümündeki dilbilgisel özellikleri, konun ve cümlelerin uzun-kısa, olumlu-olumsuz gibi başlama ve bitiriliş şekilleri, anlatım tarzları, kullanılan kelimeler-kavramların (terminoloji dışında) yoğun benzerliği veya aynılığı da maddi gerçekliğe yardımcı olacaktır.

Kaynakça

- Alıca, Türkay/Önder, Bülent**, Engellilerin Yayımlanmış Eserlere Erişiminin Kolaylaştırılmasına Dair Marakeş Anlaşması ve Olası Etkileri, Ankara Barosu Fikri Mülkiyet Dergisi, 2004-1, s.61-62 (<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/frmmakale/2014-1/02.pdf> adlı web sitesinden 24/09/2019 tarihinde alınmıştır.)
- Ateş, Mustafa**, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ocak-2003.
- Ateş, Mustafa**, *Fikri Hukukta Eser*, (Eser) Turhan Kitabevi, Ankara, Mart-2007.
- Ayiter, Nuşin**, *Hukukta Fikir ve San'at Ürünleri*, S. Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara, 1981.
- Bakırman, Büşra Demiral**, *İntihal Suçları*, CHKD., Cilt: 3, Sayı:2, 2015. (<https://dergipark.org.tr/download/article-file/331418> (Erişim Tarihi: 30/06/2019)).
- Battal, Ahmet**, “Yeni FSEK 47 ile Gelen “Eser Kamulaştırması”nın Anayasaya Aykırılığı Meselesi”, Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, Yıl: 15, Cilt: 16, Sayı: 2014-2 (<http://www.ankarabarusu.org.tr/Siteler/1944-2010/Dergiler/FMRDergisi/2014-2.pdf> adlı web sitesinden alınmıştır.).
- Bayamloğlu, İbrahim Emre**. (2008). *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku'nda Teknolojik Koruma*, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., Birinci Baskı, İstanbul, Ocak-2008.
- Bozbel, Savaş**. (2012). *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., 1. Baskı, İstanbul, Aralık-2012.
- Bozgeyik, Hayri**. (2010). *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Mimari Eserlerin Korunması*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010.
- Çağlayan, Ramazan**, *İlim ve Edebiyat Eserlerinde İktibas ve İntihal Üzerine (Makale)*, e-akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Nisan 2008, Sayı:74. (<http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=%DDL%DDM%20VE%20EDEB%DDYAT%20ESERLER%DDNDE%20%DDKT%DDBAS%20VE%20%DDNT%DDH%C2L%20%DCZER%DDNE&kimlik=1474792583&url=makaleler/rcaglayan-1.htm> (Erişim Tarihi: 16/07/2019)).

- Çelik**, Abdullah. (2011). *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Çoğaltma ve Yayma Haklarının İhlali-İhlal Sonuçları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ocak 2011.
- Eliri**, İsa. (2011). *Güzel Sanat Eserlerinde Fikri Mülkiyet Hakları ve Uygulamaları*, Aybil Yayınları, Konya-Nisan-2011.
- Erel**, Şafak N., *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, Yetkin Yayınları, 3. Bası, Ankara, 2009.
- Türker**, Gökçen, *İcracı Sanatçıların Hakları*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.
- Gökyayla**, K. Emre. (2001). *Telif Hakkı ve Telif Hakkının Devri Sözleşmesi*, Yetkin Yayınları, Ankara, Mayıs-2001.
- Güneş**, İlhami. (2013). *Uygulamada Marka ve Telif Suçları, Açıklamalı İçtihatlı*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.
- Helvacı**, Serap/**Atar**, Eray Aksın, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Üç Aşamalı Test*, Cevdet Yavuz'a Armağan, s. 1291-1292 (<https://dergipark.org.tr/download/article-file/336881> Erişim Tarihi: 16/07/2019).
- Karahan**, Sami/**Suluk**, Cahit/**Saraç**, Tahir/**Nal**, Temel. (2012). *Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları*, Genişletilmiş 3. Basıdan Tıpkı Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012.
- Karasu**, Rauf/**Suluk**, Cahit/**Nal**, Temel, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Seçkin Hukuk No:1840, Seçkin Yayıncılık, Birinci Baskı, Eylül 2017, Ankara, (02/07/2019 tarihinde <https://ws1.turcademy.com/ww/webwiewer.php?doc=5824> adlı siteden elektronik ortamda alınmıştır.).
- Kılıçoğlu**, Ahmet M. (2013). *Sinai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, Genişletilmiş-Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara-2013.
- Merhacı**, Selin Özden, *Fikri Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmelerde Üç Adım Testi ve Yorumlanması (Three-Step Test in International Copyright Law and Its Interpretation)*, Terazî Hukuk Dergisi, Editör: Mutlu Dinç, Cilt:13, Sayı:140, Nisan 2018, 24-34 sayfalar (<https://jurix.com.tr/article/12332> adlı web sitesinden 16/07/2019 tarihinde alınmıştır.).

- Öncü, Özge.** (2010).*Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İktibas Serbestisi ve Sınırları*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010.
- Öztaş, Fırat,** Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008.
- Pınar, Hamdi/Nal, Temel/Goldmann, Bettina,** *Müzik eserleri Üzerindeki Telif Hakları ve Uluslararası Uygulamalar, Alman, ABD ve Türk Hukukunun Karşılaştırmalı İncelenmesi ve AB’de Güncel Gelişmeler*, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No:2007-12, İstanbul, 2007. (16/07/2019 tarihinde <http://docplayer.biz.tr/1034403-Muzik-eserleri-uzerindeki-telif-haklari-ve-uluslararasi-uygulamalar.html> adlı web sitesinden alınmıştır.)
- Sengel, Filiz CERİTOĞLU.** (2009). *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İntihal ve Esinlenme*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.
- Tekinalp, Ünal,** *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş Beşinci Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.
- Uçak, Nazan Özenç/Birinci, Hatice Gülşen,** *Bilimsel Etik ve İntihal, Türk Kütüphaneciliği* 22, 2 (2008) (<http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/dosyalar/2070-4099-1-PB.pdf> Erişim Tarihi: 16/07/2019).
- Uslu, Ramazan.** (2003).*Türk Fikir ve Sanat Hukuku’nda Eser Kavramı*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003.
- Yaman, Dilara,** *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda Düzenlenen Bir Eserden Kaynak Göstermeksizin İktibasta Bulunma Suçu*, (71/1-III), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 12, Özel S., 2010, (Basım Yılı: 2012). (<http://hukuk.deu.edu.tr/dosyalar/dergiler/dergimiz-12-ozel/3-kamu/11-dilarayaman.pdf> Erişim Tarihi: 16/07/2019).
- Yavuz, Levent/Alca, Türkey/Merdivan, Fethi,** *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu*, 1. Cilt, (1-48. Maddeler), Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Seçkin Hukuk, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ekim-2014 (02/07/2019 tarihinde <https://ws1.turcademy.com/ww/webwiewer.php?doc=954> adlı siteden elektronik ortamda alınmıştır.).

Online (doğrudan bağlantılı) Kaynaklar

Atılım Üniversitesi online (doğrudan bağlantılı)veritabanından, kazancı.com adlı web sitesi. (Erişim Tarihi:19/05/2018-29/05/2018).

How To Avoid Plagiarism,

<https://www.northwestern.edu/provost/policies/academic-integrity/how-to-avoid-plagiarism.html> (Erişim Tarihi:17/07/2019).

<http://wpacouncil.org/positions/WPAplagiarism.pdf>(Erişim Tarihi:17/07/2019).

<http://fisaum.ankara.edu.tr/wpcontent/uploads/sites/247/2013/04/%C3%9Cni-versitelerde-Fikir-ve-Sanat-Eserleri-ve-Yolsuz-%C4%B0ktibas-2003-1.pdf> (Erişim Tarihi: 27/06/2019).

<https://fairuse.stanford.edu/overview/fair-use/four-factors/> (Senior Editor. Cicely Wilson, Erişim Tarihi:06/03/2019-30/06/2019-16/07/2019).

<https://fairuse.stanford.edu/overview/fair-use/what-is-fair-use/> (Erişim Tarihi: 27/06/2019).

<https://ori.hhs.gov/copyright-infringement-fair-use-and-plagiarism> (Erişim Tarihi:17/06/2019).

<https://honorcouncil.georgetown.edu/system/what-is-plagiarism/x> (Erişim Tarihi:17/07/2019).

<https://honorcouncil.georgetown.edu/system/what-is-plagiarism/ii> (Erişim Tarihi:17/07/2018).

<https://honorcouncil.georgetown.edu/system/what-is-plagiarism/v> (Erişim Tarihi:17/07/2018).

<https://honorcouncil.georgetown.edu/system/what-is-plagiarism/ix> (Erişim Tarihi:17/07/2019).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5b444698f03123.70069825 (Erişim Tarihi:10/07/2018).

<http://www.nedirnedemek.com/iktibas-nedir-iktibas-ne-demek> (Erişim Tarihi:17/07/2019).

<https://termbank.com/tr/almanca-ingilizce/citation> (Erişim Tarihi: 17/07/2019).